

Akademien för hälsa, vård och välfärd

SJUKSKÖTERSORS ERFARENHETER AV PALLIATIV VÅRD

En allmän litteraturöversikt

ISABELLA ANDERSSON

MOLLY SAMUELSSON

Huvudområde: Vårdvetenskap
Nivå: Grundnivå
Högskolepoäng: 15 Hp
Program: Sjuksköterskeprogrammet
Kursnamn: Examensarbete i vårdvetenskap
med inriktning mot omvårdnad
Kurskod: VAE209

Handledare: Birgitta Johansson
Examinator: Christina Andreae

Seminariedatum: 2023-11-03
Betygsdatum: 2023-11-13

SAMMANFATTNING

Bakgrund: Palliativ vård handlar om att förbättra patienters och anhörigas livskvalitet vid livshotande sjukdom. Inom palliativ vård finns det fyra hörnstenar som ska bidra till att gynna välbefinnande och lindra lidande hos patienter, samt ge stöd till anhöriga. Tidigare forskning visar på att den palliativa vården är påfrestande för patienter och anhöriga. För att palliativ vård ska kunna vara tillförlitlig och vara av god kvalitet krävs det att sjuksköterskor visar engagemang och ges tillräckligt med tid. **Syfte:** Att beskriva sjuksköterskors erfarenheter av att vårda patienter som vårdas palliativt. **Metod:** Artiklarna analyserades via en allmän litteraturöversikt. Totalt analyserades tio vårdvetenskapliga artiklar. Genom arbetet har ett helikopterperspektiv använts och ett induktivt förhållningssätt tagits i beaktande. **Resultat:** Utifrån artiklarnas resultat kunde fyra teman urskiljas, vilka var *brister i det palliativa vårdandet, kommunikation vid palliativ vård, känslomässig påverkan* samt *inställning till palliativ vård*. **Slutsats:** Om sjuksköterskor ges mer utbildning, resurser och tid ökar förutsättningarna för att en palliativ vård av hög kvalitet ska kunna ges. Mer kunskap och erfarenhet kan även bidra till att sjuksköterskor får en ökad trygghet i sin yrkesroll.

Sökord: Allmän litteraturöversikt, erfarenheter, palliativ vård, sjuksköterskor

ABSTRACT

Background: Palliative care is about improving patients and relatives quality of life in the event of a life-threatening illness. Within palliative care, there are four cornerstones that should contribute to promoting the well-being and alleviating the suffering of patients, and provide support to relatives. Previous research shows that palliative care is stressful for patients and relatives. For palliative care to be reliable and of good quality, nurses need to show commitment and be given enough time. **The aim:** To describe nurses experiences of caring for patients receiving palliative care. **Method:** The articles were analyzed by a general literature review. A total of ten health science articles were analyzed. Throughout the work, a helicopter perspective has been used and an inductive approach has been considered. **Results:** Based on the results of the articles four themes could be distinguished, which were *deficiencies in palliative care, communication in palliative care, emotional impact* and *approach to palliative care*. **Conclusion:** If nurses are given more training, resources and time, the conditions for high-quality palliative care to be provided increase. More knowledge and experience can also contribute to nurses having greater security in their professional role.

Keywords: Experiences, general literature review, nurses, palliative care

INNEHÅLL

1	INLEDNING	1
2	BAKGRUND	2
2.1	Definition av begrepp	2
2.1.1	<i>Anhörig</i>	2
2.1.2	<i>Närstående</i>	2
2.1.3	<i>Erfarenhet</i>	2
2.2	Palliativ vård	2
2.3	Styrdokument och riktlinjer	3
2.3.1	<i>Kompetensbeskrivning för legitimerad sjuksköterska</i>	3
2.3.2	<i>Socialstyrelsens nationella riktlinjer för palliativ vård i livets slutskede</i>	3
2.3.3	<i>Patientlag</i>	4
2.4	Tidigare forskning	4
2.4.1	<i>Patienters erfarenheter av att vårdas palliativt</i>	4
2.4.2	<i>Anhörigas erfarenheter av palliativ vård</i>	5
2.5	Vårdvetenskapligt perspektiv	6
2.5.1	<i>Vårdandet</i>	6
2.5.2	<i>Människan</i>	7
2.6	Problemformulering	7
3	SYFTE	8
4	METOD	8
4.1	Datainsamling och urval	8
4.2	Analysmetod	10
4.3	Etiska överväganden	10
5	RESULTAT	11
5.1	Likheter och skillnader i artiklarnas syfte	11
5.2	Likheter och skillnader i artiklarnas datainsamlingsmetod och analysmetod	13
5.3	Artiklarnas resultat	14

5.3.1	<i>Brister i det palliativa vårdandet</i>	14
5.3.2	<i>Kommunikation vid palliativ vård</i>	15
5.3.3	<i>Känslomässig påverkan</i>	16
5.3.4	<i>Inställning till palliativ vård</i>	16
6	DISKUSSION	17
6.1	Diskussion av artiklarnas syfte och metod.....	17
6.2	Diskussion av artiklarnas resultat	19
6.3	Metoddiskussion	20
6.4	Etikdiskussion	23
7	SLUTSATS	24
8	FÖRSLAG PÅ VIDARE FORSKNING	25
	REFERENSLISTA	26
	BILAGA A; SÖKMATRIS	
	BILAGA B; KVALITETSGRANSKNINGSTABELL	
	BILAGA C; ARTIKELMATRIS	

1. INLEDNING

Sjuksköterskeyrket grundar sig i att bemöta patienter samt anhöriga i alla olika stadier av livet. Dagens och framtida sjuksköterskor har ett stort omvårdnadsansvar att bära. För många kommer det en dag när ens närstående eller anhörig till slut inte kan kämpa emot döden. Det kommer alltid finnas situationer som inkluderar palliativ vård för yrkesverksamma sjuksköterskor. Som sjuksköterskor är det viktigt att närvara i den palliativa vården både fysiskt och psykiskt, även fast känslorna ibland kan ta över. Alla individer reagerar olika på att få ett besked om palliativ vård med dödlig utgång, därav är det viktigt att sjuksköterskor och annan vårdpersonal finns där som stöd både för patienter och anhöriga.

Det aktuella intresseområdet kommer från Mälardalens Universitet som utformat en lista med olika förslag. Intresseområdet är formulerat av specialiserad sjukvård i hemmet (SSIH) på Kullbergsska sjukhuset. Det valda ämnet blev palliativ vård, vilket är ett område som båda har stött på under arbetslivet som undersköterskor och som väckt ett stort intresse. Som framtida sjuksköterskor är det oundvikligt att inte möta palliativ vård. Därav önskar vi att fördjupa oss mer kring vilka erfarenheter sjuksköterskor har gällande den palliativa vården.

2. BAKGRUND

Bakgrunden kommer innehålla en definition av viktiga begrepp som kommer tas upp i examensarbetet samt en beskrivning av vad palliativ vård innebär. Tidigare forskning kommer redogöras som innehåller en beskrivning av patienters och anhörigas erfarenheter av palliativ vård. Därefter presenteras ett vårdvetenskapligt perspektiv kring ämnet samt styrdokument och riktlinjer. Avsnittet avslutas med en presentation av problemformuleringen.

2.1. Definition av begrepp

Nedan definieras de centrala begreppen som kommer användas i examensarbetet. Definitionerna kommer ge en större förståelse för arbetets innehåll och vad begreppen innebär.

2.1.1. Anhörig

En anhörig är en individ inom familjen eller släkten som står individen nära (Socialstyrelsen, u.å.).

2.1.2. Närstående

En närstående kan beskrivas som en person som står en annan individ nära. Det finns en relation mellan individerna (Socialstyrelsen, u.å.).

2.1.3. Erfarenhet

Erfarenhet kan beskrivas som den kunskap en individ besitter. Kunskapen kan uppstå genom att individen har varit med om något (Svenska Akademiens ordböcker, 2015).

2.2. Palliativ vård

Vem som helst, oberoende av ålder hamnar i livets slutskede någon gång. Det är ofta svårt att förutse vad som kan komma att bli sista tiden i livet. Döden har ingen specifik ålder utan kan drabba alla (Jakobsson & Öhlén, 2019).

Den palliativa vården kan delas in i två faser. I den första fasen ges behandlingar som syftar till att förlänga patienters liv, medan den andra fasen handlar om att lindra patienters lidande samt att öka deras och anhörigas livskvalitet. Det är inte alltid självklart när den palliativa vården ska övergå till den andra fasen, det vill säga från att vara livsförlängande till lindrande (Socialstyrelsen, 2013). Syftet med palliativ vård är att förbättra patienters och anhörigas livskvalitet vid livshotande sjukdom. Genom att tidigt upptäcka, bedöma och

behandla smärta och problem som är fysiska, psykosociala och andliga hos patienter och anhöriga kan deras lidande förebyggas och minskas (WHO, 2020). Hur länge en patient vårdas palliativt varierar och kan vara från ett par dagar till flera år (Socialstyrelsen, 2018).

Inom den palliativa vården finns fyra hörnstenar vilka är symtomlindring, samarbete, stöd till anhöriga och kommunikation. Symtomlindring handlar om att lindra smärta samt att visa hänsyn till patienters integritet. Olika professioner behöver samarbeta för att tillsammans kunna ge god vård. Stödet till anhöriga är viktigt innan likväl som efter bortgången av den anhöriga vilket kan vara att ta sig tid och finnas som stöd under hela processen. För att kunna gynna välbefinnandet hos patienter är det även betydelsefullt med en fungerande kommunikation mellan kollegor samt till patienter och anhöriga (Socialstyrelsen, 2013).

Det finns ett synsätt som personal inom den palliativa vården bör förhålla sig till. Synsättet går ut på att hela människan ska ses och grundas i att öka värdigheten samt att få patienter att uppleva välbefinnande. Inom den palliativa vården är det viktigt att kunna bemöta patienter med olika behov (Alvariza et al., 2019).

Inom all behandling och vård går det att tillämpa det palliativa förhållningssättet. Ett palliativt förhållningssätt ska brukas såväl i hemtjänst som på olika avdelningar inom den somatiska vården. Perspektivet syftar till att se patienters behov, tillgodose önskemål samt granska patienters tillstånd. Något som är viktigt att tänka på vid insättning av resurser och insatser är att väga för- och nackdelar mot varandra för att i största möjliga mån öka patienters välbefinnande (Socialstyrelsen, 2018).

2.3. Styrdokument och riktlinjer

Detta avsnitt riktar in sig på olika styrdokument och riktlinjer kring palliativ vård. Sjuksköterskors kompetensbeskrivning, nationella riktlinjer för palliativ vård samt patientlagen presenteras.

2.3.1. Kompetensbeskrivning för legitimerad sjuksköterska

Sjuksköterskors yttersta ansvar handlar om omvårdnad vilket inkluderar att kunna strukturera upp omvårdanden, verkställa åtgärder samt utvärdera hälsan hos patienter. Det är viktigt att sjuksköterskor besitter teoretiska likväl som praktiska färdigheter i sitt yrkesutövande. Sjuksköterskor bör även kunna tillhandahålla god kvalitet på vården och bekvämlighet från livets början till slut hos patienter (Svensk sjuksköterskeförening, 2017).

2.3.2. Socialstyrelsens nationella riktlinjer för palliativ vård i livets slutskede

När en person vårdas palliativt är det viktigt att bemöta dennes och anhörigas behov när livet lider mot sitt slut. Att vårdas palliativt inkluderar olika behov hos olika individer och det är bland annat viktigt att erbjuda stöd och symtomlindring. Vården i livets slutskede kan vara komplicerad och det krävs att personal har god kunskap om ämnet. Som ansvarig inom

palliativ verksamhet bör en erbjuda sina anställda utbildningar eller kontinuerlig information kring palliativ vård. Detta för att ge så goda förutsättningar som möjligt till personalen i sitt palliativa vårdande (Socialstyrelsen, 2016).

Socialstyrelsen lyfter att handledning är något som bör erbjudas kontinuerligt till vårdpersonal. Många situationer är svåra emotionellt och genom handledning kan vårdpersonal få uttrycka och reflektera om sina erfarenheter. Genom att själv få uttrycka sig och höra andras berättelser kan ett lärande uppstå och vårdpersonal kan lättare få stöd i det palliativa arbetet (Socialstyrelsen, 2016).

2.3.3. Patientlag

Enligt patientlagen (SFS 2014:821) har patienter olika rättigheter inom hälso- och sjukvården. Patienter har rätten att känna sig delaktiga och få utöva ett självbestämmande i sin vård. Sjukvårdspersonal har även skyldigheten att informera patienter om dennes tillstånd och situation. Enligt patientlagen (SFS 2014:821) 1 kap. 7§ ska vården som ges till patienter vara i enlighet med uppdaterad och tillförlitlig kunskap. I patientlagen (SFS 2014:821) 4 kap. 2§ lyfts även att vård inte får ges till patienter utan deras medgivande. Den vård som tillhandahålls till patienter ska alltid ges i samråd med individen. I de fall patienter inte kan eller har möjlighet att ta beslut ska patienters anhöriga involveras i vården.

2.4. Tidigare forskning

Detta avsnitt kommer behandla tidigare forskning om patienters erfarenheter av att vårdas palliativt samt anhörigas erfarenheter av att vara anhörig till någon som vårdas palliativt. Dessa upplevelser lyfts för att få ett större perspektiv på synen om den palliativa vården.

2.4.1. Patienters erfarenheter av att vårdas palliativt

Patienter beskriver att den palliativa vården antingen medför en kamp i att hitta sig själv och att finna glädje i vardagen, eller medför en förnekelse och skapar ett hopp om att överleva (Black et al., 2018; Carduff et al., 2016 & Johnston et al., 2012). Undermedvetet vet patienter om de är sjuka, men ibland vill patienter inte ta emot behandling eftersom de inte känner av sin sjukdom. Det finns patienter som beskriver det som att frivilligt anmäla sig sjuk genom att ta emot strålbehandling mot sin cancer. Dock förklarar patienter att de fortfarande har en realistisk syn på sin framtid och är medvetna om hur det kommer att sluta, men att det fortfarande finns ett hopp om livet och en önskan om att leva (Johnston et al., 2012). Patienter beskriver att hoppet om livet kan komma av att få genomgå en behandling mot sin sjukdom men att tanken på livets slut alltid finns där. Trots detta vill de försöka leva en så normal vardag som möjligt, till exempel genom att gå till jobbet (Carduff et al., 2016).

Egenvård och självbestämmande lyfts som viktiga faktorer inom den palliativa vården av patienter (de Voogd et al., 2020; Johnston et al., 2012 & Rodriguez-Prat et al., 2016). Enligt patienter handlar självbestämmande bland annat om att få vara delaktig i beslut kring deras

vård och behandlingar, samt få välja vart de vill somna in (Johnston et al., 2012 & Rodriguez-Prat et al., 2016). En del lyfter vikten av att få vara hemma i det palliativa stadiet, eftersom det skapar en känsla av trygghet. Hemmet kan ses som en betydelsefull plats eftersom patienters familj finns där samt för att gamla minnen kan återskapas (Carduff et al., 2016). Medan andra patienter i stället erfar att hemmet skapar en otrygghet och en känsla av ensamhet. De beskriver att det känns tryggare att tillbringa sin sista tid i livet på sjukhus, i och med att vårdpersonal finns där och kan ge stöd (Black et al., 2018).

Patienter lyfter även vikten av ett självbestämmande gällande dagliga aktiviteter, till exempel den personliga hygien. Något som påpekas som betydelsefullt är att de dagliga hygienrutinerna utförs även i ett svårare stadie av palliativ vård i livets slutskede. Några exempel är att bli rakad, att bli tvättad och att bli påklädd. Dock beskriver patienter att deras självbestämmande kan begränsas av att vara i behov av vårdpersonal (de Voogd et al., 2020 & Johnston et al., 2021). Vid avsaknad av ett självbestämmande och en känsla av maktlöshet i relation till sin sjukdom ökar risken för att en känsla av minskad värdighet uppkommer hos patienter som vårdas palliativt. Patienter beskriver att en viktig del i den palliativa vården är att få uppleva en känsla av värdighet. En känsla av värdighet skapas genom självbestämmande och upplevelsen av att vara betydelsefull för andra (de Voogd et al., 2020 & Rodriguez-Prat et al., 2016). Ytterligare en viktig aspekt som lyfts av patienter som vårdas palliativt är att de vill bli sedda som unika individer och inte som den sjukdom de har drabbats av (Black et al., 2018 & Johnston et al., 2012).

2.4.2. *Anhörigas erfarenheter av palliativ vård*

Anhöriga lyfter vikten av att få känna sig sedda under det palliativa skedet (Sandgren et al., 2020). Små gester från vårdpersonal beskrivs som betydelsefullt för anhöriga eftersom det skapar en känsla av att bli sedd (Reitinger et al., 2018). Vardagen upplevs mer krävande och känslomässigt påfrestande för anhöriga till patienter som vårdas palliativt (Sandgren et al., 2020). Anhöriga till patienter som vårdas palliativt erfar sig vara ledsagare vilket gör att spår sätts känslomässigt, fysiskt och socialt. De känner även ett ansvar för sin närstående och erfar att deras vardag behöver anpassas för att deras närstående ska ha en fin sista tid i livet (Andersson et al., 2009). För anhöriga är det viktigt att deras närstående får leva värdigt och gå bort på ett lugnt, fint och värdigt sätt. Värdighet ses som en viktig del i den palliativa vården (Sandgren et al., 2020).

Anhöriga har olika erfarenheter gällande bemötande av vårdpersonal vid palliativ vård. En del anhöriga beskriver att vårdpersonal har bristande engagemang, samt att vårdpersonal inte ägnar tillräckligt med tid åt patienter som vårdas palliativt. De erfar även att vårdpersonal har en bristande attityd vilket orsakar en plågsamhet hos anhöriga. För att skapa mer trygghet kring situation lyfter anhöriga betydelsen av någon som har huvudansvar för den närstående som vårdas palliativt. För att anhöriga ska uppleva en lugn och trygg vårdmiljö krävs ett engagemang från vårdpersonal (Farah et al., 2018). Enligt anhöriga skapas en positiv vårdupplevelse genom att få ett gott bemötande. Ett gott bemötande inkluderar medlidande och stöd från vårdpersonal. En annan viktig del inom den palliativa

vården är enligt anhöriga att vårdpersonal visar engagemang för patienters och anhörigas känslor samt tar sig tid för patienter och anhöriga (Gott et al., 2019).

Stöd i vårdandet vid det palliativa stadiet ses som viktigt enligt anhöriga. Ett stöd från vårdpersonal behövs särskilt när anhörigas krafter brister. Dock påpekar anhöriga att de vill delta i omvårdnaden i den mån det går (Andersson et al., 2009). Anhöriga lyfter vikten av att vården involverar dem i olika beslut, eftersom det medför en känsla av att vården blir bättre när de får vara delaktiga (Reitinger et al., 2018). Det finns anhöriga som erfar ett otillräckligt stöd gällande information om den palliativa vården. Anhöriga betonar betydelsen av att få information av vårdpersonal oavsett hur vårdsituationen ser ut, samt få information om vad de kan förvänta sig när deras närstående blir sämre. Det är även viktigt för anhöriga att vårdpersonal visar ett intresse för dem och inte enbart för den sjuka (Johnston et al., 2012). Det finns även anhöriga som påpekar att den givna informationen har varit hjälpsam. Något som lyfts som betydelsefullt är när vårdpersonal lägger ner tid på att informera om deras närstående, vilket även kan inkludera att få informationen skriftligt (Gott et al., 2019). Det framkommer även att en öppenhet om döden har en betydande roll kring sällskapet vid övergången mellan liv och död. Anhöriga erfar att sällskapet med sin närstående blir enklare när ett samtal om döden har genomförts (Andersson et al., 2009).

2.5. Vårdvetenskapligt perspektiv

Syftet med examensarbetet är att beskriva sjuksköterskors erfarenheter av att vårda patienter som vårdas palliativt. Omvårdnad är sjuksköterskors yttersta ansvar och där inkluderas även vårdandet. Det gäller även att sjuksköterskor ser hela människan som vårdas och inte enbart människans sjukdom. I detta examensarbete har det vårdvetenskapliga perspektivet ”vårdandet” baserat på Katie Erikssons caritativa teori samt Katie Erikssons beskrivning av människan behandlats. Valet av perspektiv och begrepp gjordes eftersom de ansågs relevanta i detta arbete med en koppling till palliativ vård.

2.5.1. Vårdandet

Från första början handlar vårdandet om att bry sig om andra och att ta ansvar. Att vårda andra människor är något som funnits i alla tider. En vårdande relation grundar sig på ett samspel mellan den som vårdar och den som tar emot vård. Individens utveckling av moral spelar in på vårt sätt att vårda och finns kvar genom livet. Sjuksköterskors roll i vårdandet handlar om att ge tid och plats för individen att kunna förklara sig. Det går aldrig att tvinga en annan individ till att ta emot vård (Eriksson, 2018).

Vårdandets kärna grundar sig i de tre begreppen ansa, leka och lära. Meningen med dessa grundbegrepp är att se den andra individen och hjälpa individen att uppnå känsla av tillfredsställelse och välbefinnande. Ansa innebär från grunden att vårda och ta hand om andra. Värme, beröring och närhet är centrala delar inom ansning och kan visas genom olika kärleksgärningar. Ett konkret exempel på att vilja en annan individ väl är att erbjuda mat eller att erbjuda en plats att värma sig på (Eriksson, 2018).

Leka beskrivs som ett naturligt sätt för människor att bemöta andra. Det bygger på relationer och kommunikation med medmänniskor samt en känsla av tillit. Ett fokus i vårdandet är leken och kan ses som ett medel inom hälsa. Ett tecken på uppnådd hälsa är att behärska lekandet. Inom lekandet sker det en balans mellan det yttre okända och det inre trygga. Steg för steg kan patienten börja skifta mellan sin inre och yttre värld och på så vis infiltrera mer av den yttre världen i sitt inre. Patienter behöver ges tid till att förstå sitt yttre, inre och sin identitet för att i sin tur kunna uppleva sin hälsa och tolka situationen lättare (Eriksson, 2018).

Lärandet innefattar en kontinuerlig utveckling och inläring. Både vårdtagare och vårdgivare inkluderas i utvecklingen. Reflektion är en viktig del för att nå framgång. Lärandet handlar om olika individers behov och utifrån det skapa utveckling, vilket möjliggör för individerna att växa (Eriksson, 2018).

2.5.2. Människan

Människan kan beskrivas som en unik individ och som en helhet bestående av tre dimensioner som går samman. De tre dimensionerna är kropp, själ och ande. När dessa tre dimensioner är i balans med varandra kan hälsa uppnås. En viktig del i vårdandet av en människa är därför att se hela individen och inte enbart en del. Genom att människan ses som en helhet kan även dennes individuella problem, behov och begär tillgodoses. Problem kan ses som något som hindrar människan i det vardagliga livet. Människan har även fysiska, psykiska och emotionella behov, samt begär som innefattar det som människan längtar efter innerst inne. Människan vill vara en självständig individ med egna problem, behov och begär samtidigt som hon vill vara i samspel med andra individer och uppleva en gemenskap. Gemenskapen som människan vill uppleva ska inkludera bekräftelse och kärlek. En del människor har någon form av behov av en tro som syftar till att hjälpa människan med dennes existentiella frågor (Eriksson, 2018).

2.6. Problemformulering

En del patienter lyfter att egenvård och självbestämmande är viktiga delar i den palliativa vården samtidigt som anhöriga beskriver att en känsla av att få vara delaktig i vården är viktig. För patienter är det viktigt att ses som en unik individ och inte som sin sjukdom. Anhöriga beskriver olika erfarenheter av bemötande från sjuksköterskor. En del anhöriga upplever ett gott bemötande medan andra i stället upplever att sjuksköterskor har bristande engagemang och inte tillräckligt med tid för patienter. Det vårdvetenskapliga perspektivet lyfter att sjuksköterskor ska hjälpa patienter att uppnå en känsla av tillfredsställelse och välbefinnande samt att sjuksköterskor ska ge tid och plats för sina patienter. Vid brist på engagemang och tid hos sjuksköterskor kan det bli svårt att leverera vård till patienter och anhöriga som är av god kvalitet och samtidigt tillförlitlig. Sjuksköterskor behöver därav mer utbildning och erfarenhet inom palliativ vård för att kunna vårda patienter och anhöriga på ett kompetent sätt. Genom att ta hjälp av styrdokument och lagar kan sjuksköterskor vägledas i vårdandet och bemötandet av patienter och anhöriga. Den palliativa vården

medför mycket känslor hos sjuksköterskor, patienter och anhöriga. Varje fall av att vårda patienter palliativt är speciellt och därför finns det inget angivet svar på hur varje individ ska bemötas. Detta väcker därav ett intresse av att ta reda på sjuksköterskors erfarenheter av den palliativa vården. Genom att identifiera sjuksköterskors erfarenheter av den palliativa vården medför det även att brister kan upptäckas och att en utveckling av den palliativa vården möjliggörs.

3. SYFTE

Syftet var att beskriva sjuksköterskors erfarenheter av att vårda patienter som vårdas palliativt.

4. METOD

Datansamlingen från vårdvetenskapliga artiklar skedde i detta examensarbete med hjälp av ett helikopterperspektiv och ett induktivt förhållningsätt. Friberg (2022) nämner att ett helikopterperspektiv grundar sig i att måla upp en översiktsbild över studien och fånga in vad den handlar om. Metoden som valdes till examensarbetet var en allmän litteraturöversikt enligt Friberg (2022). Eftersom examensarbetet syftade till att beskriva sjuksköterskors erfarenheter av palliativ vård lämpade sig metoden för arbetet. En allmän litteraturöversikt innebär att skaffa sig en översikt över kunskapen som redan finns inom ett visst område. Metoden valdes för att kunna skapa en bredare översikt över ämnet, i detta fall palliativ vård samt för att kunna identifiera aktuella kunskapsluckor. En allmän litteraturöversikt valdes även för att det gör det möjligt att inkludera både kvalitativa och kvantitativa artiklar (Friberg, 2022). Eftersom examensarbetet syftade till att beskriva sjuksköterskors erfarenheter har majoriteten av de inkluderade artiklarna varit kvalitativa, i och med att sjuksköterskors erfarenheter framkom tydligare i dessa artiklar.

4.1. Datansamling och urval

För att söka fram de vårdvetenskapliga artiklarna som har använts i detta examensarbete har databaserna CINAHL Plus och PubMed använts. Sökorden har tagits fram genom att utgå från syftet. Sedan har även synonymer tagits fram, till exempel ”palliative care” och “end-of-life care”. Sökorden som användes i CINAHL Plus för att söka fram relevanta artiklar var ”end of life care”, ”nurses experience”, “care experiences”, ”nurses attitudes”, ”nursing caring”, ”palliative care”, “experience”, *qualitative study*, *nurses experiences of caring*,

dying patients, nurses' perceptions, personcentred care, palliative care or end of life care, "nurses care" och "nurse-patient relations". I PubMed användes *end of life care, nurses experiences, dying patient* och *life support care* som sökord. Dessa sökord gjordes till olika formationer för att få fram artiklar relaterade till examensarbetet. Mellan sökorden användes booleska sökoperatörer i form av AND eller OR för att specificera sökningarna. På vissa sökord användes även citattecken för att begränsa sökningen till det ordet. I CINAHL Plus begränsades sökningarna med peer reviewed, english language och årtal. Årtal begränsades så att artiklarna inte var äldre än nio år (2014–2023). Det gjordes även begränsningar vid sökningarna på PubMed vilket var ett tidsspänn på fem år (2018–2023), full text på artiklarna och english language, se Bilaga A. Begränsningen "peer reviewed" fanns inte att applicera på PubMed. Därför granskades valda artiklar från PubMed genom UlrichsWeb för att garantera att artiklarna var "peer reviewed". Peer reviewed användes som begränsning för att garantera att artiklarna som inkluderades till examensarbetet var publicerade i vetenskapliga tidskrifter (Östlundh, 2022).

Examensarbetet syftade till att beskriva sjuksköterskors erfarenheter av att vårda patienter som vårdas palliativt. När artiklarna valdes var det viktigt att artikelns resultat inkluderade grundutbildande sjuksköterskors erfarenheter för att få svar på examensarbetets syfte. Artiklar som exkluderades i sökningarna hade ett innehåll som inte var relevant för syftet. Många av artiklarna som exkluderades bearbetade specialistutbildade sjuksköterskors erfarenheter eller palliativ vård av barn, vilket var något som inte kunde användas i detta examensarbete. Ett fåtal artiklar som har inkluderats i examensarbetet behandlade både läkare och sjuksköterskors perspektiv men i detta examensarbete har endast sjuksköterskors perspektiv använts. Totalt sex sökningar gjordes efter vårdvetenskapliga artiklar som gav totalt 299 träffar. En sökning gjordes i PubMed och fem gjordes i CINAHL Plus. Sökningarna i CINAHL Plus gav totalt 255 träffar, 35 abstract lästes och 16 hela artiklar lästes. Varav åtta valdes bort på grund av att syftet inte besvarades eller ansågs relevant för arbetet. Från CINAHL Plus valdes därav totalt åtta artiklar. Sökningen i PubMed gav totalt 44 träffar, åtta abstracts lästes och fyra hela artiklar lästes. Av de fyra hela artiklarna valdes två som besvarade syftet i arbetet, se bilaga A. Av de sex sökningarna som gjordes valdes totalt tio artiklar som inkluderats i examensarbetets resultat.

Dessa tio artiklar genomgick en kvalitetsgranskning med stöd av Friberg (2022), se Bilaga B. En kvalitetsgranskningstabell utformades och de frågor som inkluderades i kvalitetsgranskningstabellen är hämtade från Friberg (2022). Det fanns totalt 27 granskningsfrågor att välja mellan, både till kvalitativ och kvantitativ forskning. Till detta examensarbete valdes nio väsentliga frågor ut och skrevs om till formuleringar som relevanta för examensarbetet. I examensarbetet behandlades åtta kvalitativa och två kvantitativa studier. Frågorna gjordes om till ja- eller nej-frågor och svaret "ja" innebar ett poäng. Poängen räknades samman för varje artikel och den totala poängen för varje artikel var max nio. Varje artikel har bedömts utifrån kvalitetsgranskningspoäng, där ett till tre poäng är lågt, fyra till sex poäng är medel och sju till nio poäng är högt. I detta examensarbete har endast artiklar med höga poäng använts, se bilaga B. Dessa tio vårdvetenskapliga artiklar, varav åtta kvalitativa och två kvantitativa har vidare granskats och presenterats i bilaga C.

4.2. Analysmetod

En allmän litteraturöversikt kan delas in i fyra olika steg. Det första steget handlar om att läsa igenom studierna ett par gånger vilket görs för att rama in och tolka innehållet (Friberg, 2022). De vårdvetenskapliga artiklarna som inkluderades i examensarbetet lästes först enskilt av studenterna och sedan tillsammans. Artiklarna lades sedan in i ett dokument där varje artikel sammanfattades separat, vilket gjordes för att förstå helheten i varje artikel. Steg två handlar om att skapa en översiktstabell och denna tabell ligger till grund för vidare analys av studien. I tabellen analyseras bland annat syfte och metod (Friberg, 2022). Varje artikel granskades separat för att skapa en ordentlig översikt. För att kunna analysera varje del av artiklarna skrevs artiklarnas syfte, datainsamling, analysmetod och resultat ut till pappersform. Dessa delar av artiklarna analyserades och sammanfattades i dokumentet. Eftersom varje del av artiklarna analyserades i steg två kunde likheter och skillnader urskiljas i steg tre med hjälp av de sammanfattningar som gjordes. Steg tre handlar enligt Friberg (2022) om att likheter och skillnader analyseras. Kärnan i att undersöka likheter och skillnader är att se över resultatet. Vid analys av likheter och skillnader undersöks vad som kännetecknar studien. De likheter och skillnader som urskildes i varje del av artiklarna markerades i dokumentet. Likheter markerades med grönt och skillnader markerades med rött. Sista steget i en allmän litteraturöversikt handlar om att slutföra analysen och sortera allt i olika kategorier. Detta ska ge en helhet över studien för att läsaren ska förstå vad hela studien handlar om (Friberg, 2022). Artiklarna i detta examensarbete sorterades upp med hjälp av post-it lappar benämnda med olika teman. Detta gjordes för att skapa en överblick kring vad artiklarnas resultat bearbetade samt för att enklare kunna göra en sammanställning. För att kunna sammanställa varje artikels resultat lades resultaten från varje artikel in i ett nytt dokument under olika rubriker. Detta för att kunna urskilja de olika teman som framkom i artiklarnas resultat.

4.3. Etiska överväganden

Under examensarbetets gång har CODEX (2023) forskningsetik tagits hänsyn till. I en forskningsstudie är det relevant att förhålla sig till ett etiskt förhållningssätt. Den som utformar ett arbete bär ansvaret för att arbetet håller en hög standard och är moraliskt rätt. Att arbetet är moraliskt rätt innefattar att arbetet är ens egna och inte plagierat från andra eller från tidigare forskning (CODEX, 2023). I detta examensarbete har referering via version sju av American Psychological Association (2023) använts för att förhindra plagiering från valda källor. En lathund från Göteborgs universitet (2023) gällande APA7 har använts som stöd i refereringen i detta examensarbete. Genom att vara noggrann vid referering till valda källor har oredlighet tagits hänsyn till. Oredlighet innebär att medvetet kopiera eller förfalska ett tidigare arbete eller en källa. En annan viktig del vid utformande av ett examensarbete är att använda sig av rätt teknik vid referering, eftersom det tydligt ska framgå vad som är egna värderingar och vad som kommer från en källa (Kjellström, 2017). De valda vårdvetenskapliga artiklarna har noga översatts från engelska till studenternas modersmål svenska med hjälp av digitala verktyg. Att noga översätta artiklarna är ett sätt att minska eventuella missförstånd och feltolkningar. Det är viktigt att beakta att en del ord inte går att

översätta på ett riktigt sätt, vilket i sin tur kan skapa missförstånd i översättningen och orsaka hinder i arbetet (Kjellström, 2017).

5. RESULTAT

Examensarbetets resultat inkluderar totalt tio vårdvetenskapliga artiklar. Av dessa tio artiklar är åtta kvalitativa och två är kvantitativa. I kommande avsnitt kommer en granskning av artiklarnas syfte, metod och resultat att presenteras. Det kommer att lyftas likheter och skillnader i artiklarnas syfte och metod. Vidare kommer även fyra teman som har urskilts från sjuksköterskors erfarenheter av palliativ vård att presenteras. Dessa teman är: *brister i det palliativa vårdandet, kommunikation vid palliativ vård, känslomässig påverkan samt inställning till palliativ vård.*

5.1. Likheter och skillnader i artiklarnas syfte

Alla tio vårdvetenskapliga artiklar hade ett syfte som utgick från grundutbildade sjuksköterskor och palliativ vård, se Tabell 1.

Fem av åtta kvalitativa artiklar hade ett liknade syfte vilket behandlade sjuksköterskors erfarenheter av att vårda palliativt (Andersson et al., 2016; Liu & Chiang, 2017; Parola et al., 2018; Stuart, 2022; & Uzelli Yilmaz et al., 2023). Tre kvalitativa artiklar skilde sig från övriga artiklar gällande syftet. Ena artikeln syftade till att beskriva vilka existentiella frågor som kan uppstå hos sjuksköterskor som vårdar palliativt (Karlsson et al., 2017). Två andra kvalitativa artiklar skiljde sig från övriga artiklar i syftet. Odachi et al. (2017) syftade till att redogöra omvårdnadsmetoder som var användbara för sjuksköterskor som vårdar patienter i livets slutskede, medan Skorpen Tarberg et al. (2020) lyfte compassionate care och sjuksköterskors erfarenheter av det inom palliativ vård.

I de kvalitativa artiklarnas syften hittades likheter och skillnader gällande syftesverben. En likhet som fanns var att syftes verbet att beskriva användes i fyra kvalitativa artiklar (Andersson et al., 2016; Karlsson et al., 2017; Parola et al., 2018 & Uzelli Yilmaz et al., 2023). De resterande fyra kvalitativa artiklarna hade olika syftesverb. En kvalitativ artikel använde sig av syftes verbet att förstå (Stuart, 2022). Liu och Chiang (2017) hade att belysa som syftesverb, medan Skorpen Tarberg et al. (2020) använde sig av att utforska. Att klargöra användes som syftesverb i den sista kvalitativa artikeln (Odachi et al., 2017).

De två kvantitativa artiklarna hade ett syfte som lyfte vilken kunskap sjuksköterskor hade inom palliativ vård. I artiklarnas syften framkom det även hur sjuksköterskor ställde sig till palliativ vård (Etafa et al., 2020 & Kmetec et al., 2019). Även i de kvantitativa artiklarna hittades det skillnader gällande syftesverben. En av de kvantitativa artiklarna använde sig av

syftesverket att bedöma (Etafa et al., 2020). Den andra kvantitativa artikeln använde sig i stället av att undersöka som syftesverb (Kmetec et al., 2019).

Tabell 1: Presentation av de vårdvetenskapliga artiklarnas syften

Författare Årtal	Syfte
Andersson et.al (2016)	"The aim of this study was to <i>describe</i> nurses' experiences (>two years) of caring for dying patients in surgical wards."
Etafa et.al (2020)	"This study aimed to <i>assess</i> nurses' knowledge about palliative care and attitude toward end-of-life care in public hospitals in Wollega zones, Ethiopia."
Karlsson et.al (2017)	"The aim of our study was to <i>describe</i> and gain a deeper understanding of nurses' existential questions when caring for dying patients."
Kmetec et.al (2019)	"The aim of this study was to <i>investigate</i> the perception, knowledge and attitudes of palliative care by nurses who use palliative care approaches in practice, as well as the difference in perception, knowledge and attitudes of palliative care between nurses in Slovenia and Finland."
Liu & Chiang (2017)	"This study <i>elucidates</i> how EOL nurses interpret their care experience and how they transform their experience and mindset."
Odachi et.al (2017)	"The purpose of this study was to <i>clarify</i> the nursing practices used for such older patients at the end-of-life stage in longtermcare wards via the modified grounded theory approach (M-GTA)."
Parola et.al (2018)	"This study aimed to <i>describe</i> the lived experiences of nurses caring in a palliative care unit."
Skorpen Tarberg et.al (2020)	"The aim was to <i>explore</i> how nurses experience compassionate care for patients with cancer and family caregivers in different phases of the palliative pathway."
Stuart (2022)	"The aim of this study was to <i>understand</i> hospital nurses' experiences of end-of-life care."
Uzelli Yilmaz et.al (2023)	"The aim of this study was to <i>describe</i> the experiences and practices of nurses providing palliative and end of life care."

5.2. Likheter och skillnader i artiklarnas datainsamlingsmetod och analysmetod

Alla åtta kvalitativa artiklar använde sig av intervjuer för att samla in data (Andersson et al., 2016; Karlsson et al., 2017; Odachi et al., 2017; Parola et al., 2018; Skorpen Tarberg et al., 2020; Stuart, 2022 & Uzelli Yilmaz et al., 2023). Vilken typ av intervju som användes vid datainsamlingen skilde sig i artiklarna. Två artiklar samlade in data via individuella intervjuer (Andersson et al., 2016 & Stuart, 2022). Semistrukturerade intervjuer användes i två artiklar (Odachi et al., 2017 & Uzelli Yilmaz et al., 2023). Tre artiklar använde sig av fokusgruppsintervjuer som datainsamlingsmetod (Karlsson et al., 2017; Liu & Chiang, 2017 & Skorpen Tarberg et al., 2020). Det var en artikel som skilde sig från övriga sju artiklar gällande vilken typ av intervju som hade använts. I den artikeln användes en icke-strukturerad intervjuform för att samla in data (Parola et al., 2018). De två kvantitativa artiklarna skilde sig från övriga artiklar gällande datainsamlingsmetoden och använde sig av en tvärsnittsstudie med enkäter för att samla in data (Etafa et al., 2020 & Kmetec et al., 2019).

En skillnad gällande analysmetoden i de kvalitativa artiklarna var tillvägagångsättet som intervjuerna hade analyserats på (Andersson et al., 2016; Karlsson et al., 2017; Liu & Chiang, 2017; Odachi et al., 2017; Parola et al., 2018; Skorpen Tarberg et al., 2020; Stuart, 2022 & Uzelli Yilmaz et al., 2023). En likhet som gick att urskilja i de kvalitativa artiklarna var att alla intervjuer hade transkriberats innan analys (Andersson et al., 2016; Karlsson et al., 2017; Liu & Chiang, 2017; Odachi et al., 2017; Parola et al., 2018; Skorpen Tarberg et al., 2020; Stuart, 2022 & Uzelli Yilmaz et al., 2023). Två av de kvalitativa artiklarna använde sig av en hermeneutisk analys (Karlsson et al., 2017 & Skorpen Tarberg et al., 2020).

Tolkningsfenomenologisk analys användes i två kvalitativa artiklar (Liu & Chiang, 2017 & Stuart, 2022). Övriga fyra kvalitativa artiklar använde sig av olika analysmetoder, se Tabell 2. De två kvantitativa artiklarna använde sig i stället av en deskriptiv statistisk analys för att utforma resultatet (Etafa et al., 2020 & Kmetec et al., 2019).

Tabell 2: Presentation av de vårdvetenskapliga artiklarnas datainsamlingsmetod och analysmetod

Författare	Datainsamlingsmetod
Årtal	Analysmetod
Karlsson et al. (2017)	Fokusgruppsintervjuer Hermeneutisk
Liu & Chiang (2017)	Fokusgruppsintervjuer Tolkningsfenomenologisk
Skorpen Tarberg et al. (2020)	Fokusgruppsintervjuer Hermeneutisk

Parola et al. (2018)	Icke-strukturerade intervjuer Fenomenologisk deskriptiv
Andersson et al. (2016)	Individuella intervjuer Innehållsanalys
Stuart (2022)	Individuella intervjuer Tolkningsfenomenologisk
Uzelli Yilmaz et al. (2023)	Semistrukturerade intervjuer Fenomenologisk forskningsdesign
Odachi et al. (2017)	Semistrukturerade intervjuer M-GTA (modified grounded theory approach)
Etafa et al. (2020)	Tvärsnittsstudie Deskriptiv statistisk
Kmetec et al. (2019)	Tvärsnittsstudie Deskriptiv statistisk

5.3. Artiklarnas resultat

Utifrån artiklarnas resultat kunde fyra teman urskiljas från sjuksköterskors erfarenheter av palliativ vård. De teman som urskildes var *brister i det palliativa vårdandet*, *kommunikation vid palliativ vård*, *känslomässig påverkan* samt *inställning till palliativ vård*.

5.3.1. *Brister i det palliativa vårdandet*

Sjuksköterskor erfor olika brister i den palliativa vården vilket handlade om bristfällig kunskap, brist på tid samt brist på resurser (Andersson et al., 2016; Etafa et al., 2020; Karlsson et al., 2017; Kmetec et al., 2019 & Uzelli Yilmaz et al., 2023). Många sjuksköterskor påpekade att det fanns brister i deras kunskap om palliativ vård (Andersson et al., 2016; Etafa et al., 2020 & Kmetec et al., 2019). I en jämförelse mellan Finland och Slovenien framkom det att kunskapsnivån gällande palliativ vård var låg i båda länderna, $p < 0.05$. Detta tydde på att mer kunskap behövs hos sjuksköterskor som arbetar med palliativ vård. Majoriteten av de sjuksköterskor som deltog (95,7%) önskade mer kunskap om palliativ vård (Kmetec et al., 2019). Sjuksköterskor erfor att bristen på kunskap var störst i början av deras

karriär. En del sjuksköterskor beskrev att bristen på kunskap medförde en begräsning i deras yrkesroll och att kvalitén på vården påverkades. Det framkom även att brist på erfarenhet och kunskap gjorde att samtal med patienter och anhöriga om döden och existentiella frågor blev svåra. För sjuksköterskor var det ofta svårt att veta vilket stöd anhöriga behövde när deras närstående vårdades palliativt (Andersson et al., 2016). Det framkom även att sjuksköterskor i stället satt på en högre kunskap om smärtlindring men att kunskapen om palliativ vård var bristfällig. Många sjuksköterskor hade inte fått någon specifik utbildning i palliativ vård. Dock framkom det att sjuksköterskor som tidigare hade erfarenhet av palliativ vård eller som tidigare fått utbildning hade mer kunskap om palliativ vård. Därav sågs erfarenhet och kunskap som positiva aspekter gällande sjuksköterskors kunskap kring palliativ vård (Etafa et al., 2020).

Sjuksköterskor erfor även en brist på tid och resurser vid palliativ vård (Andersson et al., 2016; Karlsson et al., 2017 & Uzelli Yilmaz et al., 2023). De lyfte att tiden för patienter som vårdades palliativt var otillräcklig, vilket främst berodde på att antalet sjuksköterskor var för få. Detta ledde till att sjuksköterskor erfor att den palliativa vården som gavs till patienter inte höll den standard som den hade kunnat hålla om antalet sjuksköterskor var tillräckligt (Uzelli Yilmaz et al., 2023). Sjuksköterskor förklarade att det svåraste i förhållande till bristen på tid var att kunna tillgodose flera patienter och deras behov samtidigt. Bristen på tid och resurser erfors som för stor för att kunna hjälpa alla patienter och tillfredsställa deras behov. Dock beskrev sjuksköterskor en tydlig vilja på att kunna hjälpa flera patienter. Det ledde till att arbetsuppgifter behövdes prioriteras (Andersson et al., 2016). Sjuksköterskor betonade att de inte enbart ville gå in till patienter för att ge mediciner och utföra kontroller, utan att de också ville finnas som ett stöd för patienter i deras lidande. Många gånger ledde det till att sjuksköterskor i brist på tid var tvungna att lämna patienter ensamma på rummet med sitt lidande (Karlsson et al., 2017).

5.3.2. Kommunikation vid palliativ vård

Sjuksköterskor erfor att kommunikation var viktigt vid palliativ vård (Andersson et al., 2016; Odachi et al., 2017; Parola et al., 2018; Skorpen Tarberg et al., 2020 & Uzelli Yilmaz et al., 2023). En god kommunikation med patienter och anhöriga sågs som betydelsefullt för sjuksköterskor. För att en vård med medkänsla skulle uppstå krävdes det en tidig dialog med patienter och anhöriga. En tidig kommunikation med patienter och anhöriga skapade även ett bättre samarbete när livets slut var nära. Sjuksköterskor beskrev att de har en viktig roll i kommunikationen kring patienters tillstånd gentemot patienter och anhöriga (Skorpen Tarberg et al., 2020). Sjuksköterskor beskrev även vikten av att vara observant på patienters och de anhörigas önskan vid livets slutskede. Därav menade de på att kommunikation med patienter och anhöriga var en viktig del av vården (Andersson et al., 2016).

Sjuksköterskor erfor även svårigheter i kommunikationen vid palliativ vård. Patienter kunde vara i ett sådant stadie att det inte gick att kommunicera, vilket gjorde att beslut behövde tas utan att involvera individen. Dock lyfte sjuksköterskor att det var viktigt att kunna kommunicera med anhöriga för att vården för patienter skulle bli individanpassad. Genom kommunikation med anhöriga kunde patienters intressen, personlighet och önskningsar

tillgodoses. De anhöriga blev extra viktiga att kommunicera med när patienter inte kunde kommunicera självständigt (Odachi et al., 2017 & Parola et al., 2018). Ibland kunde även anhöriga ses som ett hinder för kommunikationen med patienter. Dock lyfte sjuksköterskor att de anhöriga samtidigt kunde vara en viktig del i vården när patienter själva inte kunde kommunicera. En kommunikation med anhöriga blev därför viktigt för att kunna nå en högre standard på vården (Uzelli Yilmaz et al., 2023).

5.3.3. *Känslomässig påverkan*

Sjuksköterskor erfor olika känslor och hade olika strategier för att hantera känslorna som uppstod vid palliativ vård (Andersson et al., 2016; Karlsson et al., 2017; Liu och Chiang, 2017; Parola et al., 2018 & Stuart, 2022). Den palliativa vården medförde en form av berg- och dalbana när det kom till sjuksköterskors känslor (Parola et al., 2018). Sjuksköterskor beskrev även att vården av patienter som vårdas palliativt orsakade olika typer av känslor hos dem, vilket ledde till en större empati för patienter. Genom att vara en del av patienters sista tid i livet skapades en större förståelse för att döden kan drabba alla. När sjuksköterskor uppmärksammade lidandet hos sina patienter medförde det känslor av sorg och hjälplöshet (Karlsson et al., 2017). Sjuksköterskor betonade även att ett eget lidande uppkom genom att vårda lidande patienter. Det lidande som sjuksköterskor mött vid vården av patienter som vårdas palliativt var ofta tufft och kunde leda till att sjuksköterskor fick möjligheten att möta sitt inre. Många av sjuksköterskorna beskrev dock att tiden inte fanns till för att släppa fram de egna känslorna och att sjuksköterskor i stället blev mer sårbara på arbetsplatsen (Liu & Chiang, 2017). Känslorna gick inte alltid att hålla tillbaka, vilket gjorde att sjuksköterskor behövde lära sig att hantera sina känslor på olika sätt (Karlsson et al., 2017).

För att sjuksköterskor skulle kunna hantera sina känslor som uppstod vid palliativ vård användes olika strategier (Andersson et al., 2016; Parola et al., 2018 & Stuart, 2022). En strategi som lyftes var att samtala med kollegor och utomstående, medan en annan var självreflektion. Sjuksköterskor beskrev även hur de brukade använda sig av vardagliga aktiviteter, till exempel laga mat eller gå ut för att komma ifrån det som hänt på arbetet (Andersson et al., 2016). Sjuksköterskor berättade även att känslorna kunde skjutas undan genom att gå in i en professionell roll. En sjuksköterska gjorde en liknelse med en hatt. Hatten kunde ses som hennes yrkesroll. När hon klev in på jobbet satte hon på sig hatten för att bli professionell och kunde därmed lägga sina egna känslor åt sidan. Sjuksköterskor beskrev att den professionella rollen skyddade deras egna känslor i svåra och jobbiga situationer. Dock påpekade sjuksköterskor att den palliativa vården ändå kunde påverka dem känslomässigt. Sjuksköterskor förklarade att det ibland behövdes en snabb paus för sina känslor innan nästa patient (Stuart, 2022). En del sjuksköterskor beskrev att det ändå var svårt att kringgå känslorna relaterat till den relation som uppkommit i förhållande till patienter och deras anhöriga (Parola et al., 2018).

5.3.4. *Inställning till palliativ vård*

De flesta sjuksköterskor hade erfarenheter av att upprätthålla en positiv inställning till att vårda patienter som vårdas palliativt (Etafa et al., 2020; Kmetec et al., 2019 & Parola et al.,

2018). Över hälften (70,9%) av de sjuksköterskor som deltog i en studie hade en positiv inställning till den palliativa vården (Kmetec et al., 2019). Det har framkommit att sjuksköterskor som besitter tidigare erfarenhet av palliativ vård har svårare att upprätthålla en positiv inställning till palliativ vård. Medan sjuksköterskor som inte hade erfarenhet av palliativ vård sedan tidigare hade enklare att upprätthålla en positiv inställning till palliativ vård, $p= 0,008$ (Etafa et al., 2020). Sjuksköterskor erfor att en positiv inställning kom av att få uppskattning från patienter och anhöriga. Sjuksköterskor menade även på att en utveckling på ett personligt plan uppkom genom att vårda patienter som vårdas palliativt. Erfarenheter av att få positiv feedback från patienter och anhöriga ledde till att sjuksköterskor strävade efter att upprätthålla en positiv inställning till palliativ vård (Parola et al., 2018). Sjuksköterskor beskrev att det är av stor vikt att vara lugn vid palliativ vård. Samtidigt som det var viktigt att hålla sig professionell var det även viktigt att kunna försvara sin egen genuina personlighet i vårdandet. Något som erfors som ohållbart inom den palliativa vården var att ha ett tankesätt som handlade om att sjuksköterskor vet bäst (Stuart, 2022).

6. DISKUSSION

Nedan presenteras en diskussion av artiklarnas syfte, metod och resultat. Resultatet diskuteras utifrån tidigare forskning, styrdokument, lagar och vårdvetenskapligt perspektiv. Avsnittet avslutas sedan med en diskussion kring examensarbetets metod och etik.

6.1. Diskussion av artiklarnas syfte och metod

Henricsson (2017) beskriver att syftet är en viktig komponent i ett arbete eftersom syftet betonar vad arbetet ska leda fram till. Detta gör att syftet måste vara tydligt utformat. Eftersom detta examensarbete syftade till att beskriva sjuksköterskors erfarenheter av att vårda patienter som vårdas palliativt, krävdes det att artiklarna som användes inkluderade sjuksköterskors erfarenheter av palliativ vård. I de inkluderade artiklarna gick det dock att urskilja likheter och skillnader i sättet artiklarnas syfte var formulerat. Fyra av åtta kvalitativa artiklar utgick från syftesverbet att beskriva medan resterande kvalitativa artiklar utgick från olika syftesverb. Dessa syftesverb var förstå, belysa, utforska samt klargöra. Även i de två kvantitativa artiklarnas syftesuppbyggnad kunde likheter och skillnader urskiljas. En av artiklarna utgick från syftesverbet bedöma medan den andra artikeln utgick från syftesverbet undersöka. Polit och Beck (2021) lyfter att ett syftesverb kan visa hur en forskare hade tänkt undersöka ett problem eller den kunskap som finns inom ett visst ämne. Oftast när ett ämne som det inte finns särskilt mycket forskning kring ska undersökas används syftesverben utforska eller beskriva.

I detta examensarbete inkluderades mestadels kvalitativa artiklar i och med att de kvalitativa artiklarna svarade mer konkret på syftet. Polit och Beck (2021) lyfter att erfarenheter framkommer tydligare i kvalitativa studier eftersom deltagarnas egna ord tas till vara på, medan en kvantitativ studie ger svar på exakta siffror. En likhet som framkom gällande artiklarnas val av metod var att alla åtta kvalitativa artiklar har använt sig av intervjuer. Dock skiljde sig intervjuformen. Danielsson (2017a) menar på att en tydligare beskrivning av människors erfarenheter framkommer genom att använda sig av en intervju som metod. Två av de kvalitativa artiklarna använde sig av semistrukturerade intervjuer, vilket enligt Danielsson (2017a) kan ses som den mest fördelaktiga metoden eftersom den inkluderar mer öppna frågor. Tre kvalitativa artiklar använde i stället fokusgruppsintervjuer som metod. Wibeck (2017) påpekar att fokusgruppsintervjuer är ett gynnsamt tillvägagångssätt för att få fram erfarenheter. Fokusgruppsintervjuer ses som ett tillvägagångssätt där diskussioner mellan deltagarna på ett enklare sätt uppkommer och därmed kan en ökad förståelse kring deltagarnas levda erfarenheter frambringas. En svaghet med fokusgruppsintervjuer är dock att deltagarna kan påverka varandra med sina åsikter. Två andra kvalitativa artiklar använde sig av individuella intervjuer medan en använde sig av icke-strukturerade intervjuer. De två kvantitativa artiklarna använde sig av en tvärsnittsstudie med hjälp av enkäter. Billhult (2017a) lyfter att enkäter kan ses som en gynnsam metod när många deltagare ska inkluderas i studien. Däremot är det viktigt vid användning av enkäter att frågorna är välformulerade och att resultatet som framkommer ska vara mätbart. Vidare beskriver även Polit och Beck (2021) att enkäter är en gynnsam metod för att få mer omfattande inkludering av deltagare och ämnet som studeras. Något som är viktigt att beakta är dock att en enkät inte framhäver erfarenheterna hos deltagarna.

De båda kvantitativa artiklar använde sig av en deskriptiv statistisk analys som analysmetod. Enligt Polit och Beck (2021) är denna analysmetod användbar när siffror ska tolkas. Billhult (2017b) betonar även att en statistisk analys lämpar sig när insamlade data ska sammanfattas. De kvalitativa artiklarna har använt sig av olika tillvägagångssätt vid analys av resultat. En av de kvalitativa artiklarna använde sig av en innehållsanalys vilket enligt Danielsson (2017b) kan användas i olika kontext där intervjuer ses som det bästa tillvägagångssättet. En likhet var att två kvalitativa artiklar använde sig av en tolkningsfenomenologisk analys medan två andra kvalitativa artiklar använde sig av en fenomenologisk analysmetod. Enligt Friberg och Öhlén (2017) skiljer sig tillvägagångssätten i en fenomenologisk analysmetod. En fenomenologisk analysmetod kan antingen vara beskrivande eller tolkande men utgår alltid från att framhäva deltagarnas erfarenheter. Levda erfarenheter framkommer tydligare genom att använda sig av en tolkningsfenomenologisk analys. Dessa metoder sågs som en stark fördel i detta examensarbete då sjuksköterskors erfarenheter framhövdes i artiklarna. Ytterligare en likhet som urskildes var att två kvalitativa artiklar använde sig av en hermeneutisk analys. Person och Sundin (2017) lyfter att denna typ av analysmetod syftar till att framhäva de levda erfarenheterna hos deltagarna och skapa en bredare förståelse för dessa. Att artiklarna använde sig av denna analysmetod kan ses som en fördel i detta examensarbete i och med att arbetet syftar till att beskriva erfarenheter. En skillnad som urskildes i artiklarnas analysmetod var att en kvalitativ artikel använde en egen form av transkribering av intervjuer genom M-GTA (modified grounded theory approach).

6.2. Diskussion av artiklarnas resultat

Syftet med detta examensarbete var att beskriva sjuksköterskors erfarenheter av att vårda patienter som vårdas palliativt. Utifrån artiklarnas resultat kunde fyra teman urskiljas.

Det första temat i resultatet visade på att det fanns brister i det palliativa vårdandet. De brister som sjuksköterskor erfor var brist på kunskap, brist på tid samt brist på resurser. I resultatet framkom det att bristen på kunskap orsakade att sjuksköterskor erfor en begränsning i deras yrkesroll och att kvaliteten på vården påverkades. Detta kan i sin tur bidra till att sjuksköterskor inte arbetar i enlighet med patientlagen. Patientlagen (SFS 2014:821) beskriver att sjuksköterskor ska vårda utifrån tillförlitlig kunskap. För sjuksköterskor kan det bli svårt att arbeta i enlighet med patientlagen om det föreligger en brist på kunskap. Även Socialstyrelsen (2016) lyfter att det är viktigt att sjukvårdspersonal har goda kunskaper om palliativ vård. Resultatet visade även på att sjuksköterskor erfor att bristen på kunskap och erfarenhet av palliativ vård även skapade en känsla av osäkerhet i mötet med patienter och anhöriga. Svensk sjuksköterskeförening (2017) betonar att sjuksköterskor ska kunna inkludera patienter och anhöriga i omvårdnaden, eftersom sjuksköterskor på så sätt kan bevara deras värdighet och integritet.

I resultatets första tema framkom det även att sjuksköterskor erfor en brist på tid för patienter som vårdas palliativt. Bristen på tid orsakades bland annat av att antalet sjuksköterskor var för få vilket i sin tur ledde till en minskad kvalitet på vården. Tidigare forskning visar på att anhöriga erfar att vårdpersonal inte ägnar tid åt sina patienter (Farah et al., 2018). Att anhöriga erfor att vårdpersonal inte ägnar tid åt patienter kan bero på att det inte finns tillräckligt med resurser. Om mer resurser men även mer tid ges till sjuksköterskor skulle det i sin tur kunna medföra mer tid för varje enskild patient. Enligt Eriksson (2018) ska hela människan ses inom vårdandet vilket möjliggör att människans problem, behov och begär kan bli tillgodosedda. Det blir enklare för sjuksköterskor att identifiera patienters problem, behov och begär och därmed fånga in en helhet i individens hälsa om sjuksköterskor ges mer tid för sina patienter. Resultatet visade även på att sjuksköterskor enbart hinner in till patienter för att ge medicin och måste prioritera sina arbetsuppgifter. Det framkom även att tid saknas för att finnas som stöd i patienters lidande.

Andra temat visade på att sjuksköterskor erfor att en god kommunikation är en viktig del inom den palliativa vården. En god kommunikation mellan sjuksköterskor, patienter och anhöriga var viktigt för att kunna uppmärksamma önsknings som patienter och anhöriga hade. Svensk sjuksköterskeförening (2017) menar på att sjuksköterskor ska kunna kommunicera i vårdandet men även samarbeta med patienter och anhöriga. Detta för att skapa en känsla av delaktighet hos patienter och anhöriga. Även patientlagen (SFS 2014:821) lyfter att patienter och anhöriga har rätt till delaktighet och självbestämmande i vården. Resultatet visade även på att en del sjuksköterskor erfor att det ibland kunde uppstå svårigheter i kommunikationen vid palliativ vård, vilket kunde bero på att patienter inte längre var i ett sådant stadie där det gick att kommunicera. Detta medförde att kommunikationen med anhöriga blev betydelsefull för vården. Socialstyrelsen (2013) betonar kommunikation som en av fyra hörnstenar i den palliativa vården. Kommunikationen ses som betydelsefull för att patienters välbefinnande ska gynnas, samt för att patienter och

anhöriga ska kunna få information. Detta stärks av tidigare forskning där anhöriga erfar att vården blir bättre när de känner sig involverade (Reitinger et al., 2018). Även Eriksson (2018) nämner kommunikationen som en viktig del för att kunna frambringa en vårdande relation. Den vårdande relationen grundar sig på att visa tillit och att vilja andra människor väl.

Vidare framkom det i resultatets tredje tema att sjuksköterskor erfor olika känslor vid vård av patienter som vårdas palliativt. I resultatet framkom det att sjuksköterskor beskrev känslorna som uppkom som en berg- och dalbana. Andra sjuksköterskor lyfte att en känsla av empati skapades. Resultatet visade även på att sjuksköterskor erfor ett eget lidande genom att vårda lidande patienter. I tidigare forskning beskriver anhöriga att ett medlidande från sjuksköterskor skapar en mer positiv vårdupplevelse (Gott et al., 2019). Sjuksköterskor hade olika strategier för att hantera känslorna. För några var det viktigt att få tid för vardagliga aktiviteter, medan andra hanterade känslorna genom att ta en paus innan nästa patient. Eriksson (2018) beskriver att en del av vårdandet handlar om lärandet, vilket innebär att reflektera är en viktig del för att nå framgång. Inom den palliativa vården kan det handla om att sjuksköterskor reflekterar över sina känslor. Detta kan ses i resultatet då sjuksköterskor beskrev att självreflektion och en kommunikation med kollegor var en strategi för att hantera känslor som uppkom vid palliativ vård.

Sista temat som urskildes i artiklarnas resultat visade på att de flesta sjuksköterskor hade erfarenheter av en positiv inställning till palliativ vård. Det framkom i resultatet att sjuksköterskor erfor att det var betydelsefullt att få uppskattning från patienter och anhöriga för att kunna upprätthålla en positiv inställning till palliativ vård. Sjuksköterskor menade även på att vårda patienter som vårdas palliativt ledde till att en utveckling på ett personligt plan uppkom. Resultatet visade även på att sjuksköterskor erfor att det var viktigt att ha en inställning där sjuksköterskor inte vet bäst. I tidigare forskning beskriver patienter att det är viktigt att få ha ett självbestämmande. Patienter menar på att ett självbestämmande bidrar till en ökad känsla av värdighet (de Voogd et al., 2020; Johnston et al., 2012 & Rodriguez-Prat et al., 2016). Detta tyder på att sjuksköterskor behöver lyssna på patienters önskan och inte enbart göra det som sjuksköterskor själva anser är bäst för patienter. Vilket stärks av det palliativa förhållningssättet som enligt Socialstyrelsen (2018) syftar till att bland annat tillgodose patienters önskemål. Eriksson (2018) betonar att det är viktigt att sjuksköterskor ger tid för patienter att förklara sig, vilket kan handla om att patienter ges tid att lyfta fram önskemål.

6.3. Metoddiskussion

Syftet med detta examensarbete var att beskriva sjuksköterskors erfarenheter av att vårda patienter som vårdas palliativt. För att samla in relevant forskning användes ett helikopterperspektiv. Friberg (2022) förklarar att ett helikopterperspektiv handlar om att skapa sig en översiktsbild över studien. Metoden som tillämpades i examensarbetet för att besvara syftet var en allmän litteraturoversikt. Friberg (2022) beskriver att en allmän litteraturoversikt gör det möjligt att fånga in både kvalitativa och kvantitativa studier som i

sin tur gör det möjligt att rama in syftet enklare. Vidare beskriver Polit och Beck (2021) att det ses som en fördel att använda sig av både kvalitativa och kvantitativa studier, eftersom det möjliggör att resultatet kan ses ur olika synvinklar och att resultaten kan berika varandra. Detta kan ses som en styrka i examensarbetet då olika erfarenheter samlas in och ger svar på syftet. Dock var det svårt att hitta vårdvetenskapliga artiklar som var kvantitativa och samtidigt besvarade examensarbetets syfte. Det medförde att endast två kvantitativa artiklar inkluderades vilket kan ses som en svaghet med examensarbetet. Om fler kvantitativa artiklar hade inkluderats hade även fler deltagares erfarenheter kunnat inkluderas i resultatet. Eftersom examensarbetet syftade till att beskriva sjuksköterskors erfarenheter blev även de kvantitativa artiklarna mer svåra att tolka än de kvalitativa artiklarna, vilket också kan ses som en svaghet. Detta medförde att majoriteten av artiklarna som inkluderades var kvalitativa eftersom deltagarnas erfarenheter framkom tydligare och beskrevs med deras egna ord.

Vid utformandet av examensarbetet har fyra kvalitetsbegrepp tagits i beaktande vilka är *trovärdighet* (credibility), *pålitlighet* (dependability), *bekräftelsebarhet* (confirmability) och *överförbarhet* (transferability). Vid framskrivandet av examensarbetet togs beslutet att inte inkludera de kvantitativa kvalitetstermerna i arbetet, detta gjordes då enbart två av de inkluderade vårdvetenskapliga artiklarna var av kvantitativ ansats och därmed inte utgjorde någon majoritet.

Polit och Beck (2021) betonar att för att ett arbete ska vara *trovärdigt* krävs det att arbetet är etiskt rätt och frambringas på ett trovärdigt sätt. För att öka trovärdigheten är det betydelsefullt att det tydligt framkommer hur arbetet har gått till. Vidare beskriver Henricsson (2017) att arbetets trovärdighet växer om arbetet inkluderar flera databaser eftersom chansen att hitta fler relevanta artiklar ökar. I detta examensarbete har därför två databaser använts vid sökandet av vårdvetenskapliga artiklar, vilka var CINAHL Plus och PubMed. Detta kan ses som en styrka då de olika databaserna genererar olika artiklar. Dock har majoriteten av artiklarna i examensarbetet sökts fram genom CINAHL Plus eftersom PubMed upplevdes mer komplicerad att använda. Detta kan ses som en svaghet då eventuella relevanta artiklar till resultatet från PubMed kan ha missats. Henricsson (2017) benämner även att det är viktigt att applicera peer reviewed vid sökningar av artiklar för att garantera att de artiklar som kommer upp är vårdvetenskapliga. I examensarbetet användes peer reviewed i sökningarna som gjordes i CINAHL Plus. Peer reviewed var inte möjligt att applicera vid sökningarna i PubMed och därav kontrollerades artiklarna därifrån genom UlrichsWeb. Detta kan ses som en styrka då artiklarna är kontrollerade och vårdvetenskapliga. När sökningarna efter de vårdvetenskapliga artiklarna gjordes applicerades begränsningar så att ingen av artiklarna var äldre än nio år (2014–2023) och enbart skrivna på engelska. Begränsningarna som applicerades kan ses som en styrka med examensarbetet i och med att den senaste forskningen söktes fram samt för att artiklarna skulle kunna förstås av båda studenterna. Något som dock kan ses som en svaghet gällande begränsningarna av årtal i de olika databaserna är att på CINAHL Plus begränsades årtalen till nio år (2014–2023), medan på PubMed begränsades årtalen till fem år (2018–2023). På PubMed fanns det förinställda årtal att använda sig av som begränsning, vilket användes vid sökningarna. Denna förinställda begränsning fanns inte på CINAHL Plus utan det gick i stället att manuellt begränsa årtalen.

För att söka fram relevanta artiklar till arbetet formulerades sökord utifrån examensarbetets syfte, vilket var sjuksköterskors erfarenheter av att vårda patienter som vårdas palliativt. Henricsson (2017) lyfter att en väsentlig del i en litteraturöversikt är valet av sökord. Därför lades stor vikt på att ta fram sökord som innehöll "experience", "nurses" och "end of life care" eller "palliative care" då detta ansågs relevant i förhållande till examensarbetets syfte. Hur sökorden togs fram ses dock som en svaghet, eftersom sökorden inte togs fram via Svensk MeSH. Om sökorden hade arbetats fram via Svensk MeSH skulle sökorden kunnat blivit ännu mer specifika för examensarbetet. Hur sökorden kombinerades för att få fram relevanta artiklar testades fram. Detta kan också ses som en svaghet i detta examensarbete då ingen större tanke lades ner på hur sökorden kombinerades på bästa sätt. Mellan sökorden användes booleska sökoperatörer vilket i detta examensarbete var AND eller OR. Detta kan ses som en styrka eftersom dessa sökoperatörer antingen expanderade eller begränsade sökningarna av artiklar. Vid sökningarna efter vårdvetenskapliga artiklar inkluderade vissa sökningar fler sökord i varje sökfält medan vissa andra sökningar inte innehöll lika många sökord i varje sökfält. Att inkludera fler sökord i varje sökfält där de booleska sökoperatörerna appliceras i sökningen kan ses som en styrka, då varje enskild sökning blir mer specifik på aktuella ord som inkluderats.

När det kommer till valet av inklusions- och exklusionskriterier är dessa av stor vikt för kvaliteten på examensarbetet (Henricsson, 2017). I detta examensarbete inkluderades enbart artiklar som behandlade grundutbildande sjuksköterskors erfarenheter. Detta kan ses som en styrka då examensarbetet skrevs av studenter som utbildar sig till sjuksköterskor på grundnivå och behandlar grundutbildande sjuksköterskors erfarenheter. Några inkluderade artiklar behandlade dock både läkares och sjuksköterskors perspektiv. Det kan ses som en svaghet då artikelns resultat som gick att använda blev begränsat eftersom enbart sjuksköterskors perspektiv från resultatet fick användas i examensarbetet. Artiklar som exkluderades från examensarbetet behandlade specialistsjuksköterskors erfarenheter och palliativ vård av barn. Att exkludera artiklar som handlar om palliativ vård av barn eller specialistsjuksköterskors erfarenheter kan ses som en styrka då examensarbetet hade blivit för brett om dessa hade inkluderats.

Henricsson (2017) betonar att något som kan ses som en styrka med ett arbete är om de artiklar som inkluderas använder sig av samma metod. I detta examensarbete inkluderades totalt tio vårdvetenskapliga artiklar där alla åtta kvalitativa artiklar på något sätt använde sig av intervju som metod. Detta kan ses som en styrka i examensarbetet då de kvalitativa artiklarna framhäver erfarenheterna tydligare. En annan viktig aspekt som Henricsson (2017) lyfter är att artiklar som inkluderas i ett arbete kvalitetsgranskas. Därav utfördes en kvalitetsgranskning med stöd av Friberg (2022) i detta examensarbete. De artiklar som inkluderades i examensarbetet höll en hög poäng i kvalitetsgranskningen vilket kan ses som en styrka när det kommer till trovärdigheten. Kvalitetsgranskningen genomfördes av två personer där en diskussion skett kring artiklarna, vilket medförde att granskningen av artiklarna utgick från två personers perspektiv.

När det kommer till *pålitlighet* handlar det enligt Polit och Beck (2021) om att resultatet ska vara fristående från tid och rum. Då båda studenterna som deltagit vid framskrivandet av detta examensarbete har arbetat som undersköterskor tidigare föreligger en förförståelse för

den palliativa vården. Dock ur ett undersköterskeperspektiv. I detta examensarbete har det därför varit viktigt att vara medveten om den förförståelse som funnits för att inte påverka skrivandet eller de val som gjorts genom arbetets gång. En styrka med examensarbetet är därför att ett induktivt förhållningssätt tagits i beaktande. Priebe och Landström (2017) belyser att det induktiva förhållningssättet handlar om att lägga förförståelsen åt sidan. För att öka pålitligheten i detta examensarbete ytterligare har därför enbart artiklar som granskats av båda studenter inkluderats.

Polit och Beck (2021) menar på att *bekräftelsebarhet* handlar om att tolka studiens resultat. En studies resultat ska kunna läsas och förstås av personer utanför studien på samma sätt som de som har deltagit vid framskrivandet. Bekräftelsebarhet framkommer enligt Polit och Beck (2021) när fler oberoende personer har en överensstämmande förståelse för studiens tillämplighet och tanke. I detta examensarbete stärks bekräftelsebarheten genom att det hela tiden varit två studenter som skrivit fram arbetet tillsammans. Det som stärker examensarbetets bekräftelsebarhet ytterligare är att utomstående individer har fått läsa och opponera på examensarbetet genom arbetets gång, vilket även kan ses som en styrka.

Vidare beskriver Polit och Beck (2021) att *överförbarhet* handlar om att studien ska kunna appliceras i en annan kontext. Det är betydelsefullt att arbetet är utformat så att läsare ur andra sammanhang ska kunna tolka och förstå arbetet även i den kontexten. Vid sökandet av vårdvetenskapliga artiklar i detta examensarbete applicerades ingen begränsning när det kom till geografisk placering på deltagarna. Detta medförde att deltagarna i inkluderade artiklar har erfarenheter ifrån olika länder och delar av världen, vilket kan ses som en styrka i detta examensarbete då flera olika erfarenheter ur olika delar av världen framkommer. Det kan samtidigt även ses som en svaghet då resultatet är utformat utan begränsning av geografisk placering på deltagarna. Hade en begränsning på detta applicerats hade resultatet kunnat bli mer specificerat på till exempel Europa. Detta hade i sin tur kunnat bidra till att utvecklingen av den palliativa vården hade kunnat bli mer specifik för varje land eller världsdel. De inkluderade vårdvetenskapliga artiklarna i examensarbetet är skrivna utifrån olika kontext, till exempel sjukhus och hospice. Därmed kan resultatet från examensarbetets resultat överföras till flera olika kontexter och medföra att den palliativa vården överlag kan förbättras. Dock om en begränsning gjorts på enbart en kontext på de vårdvetenskapliga artiklarna hade det kunnat medföra att exempelvis enbart sjukhusens brister i den palliativa vården framkommit och kunnat förbättrats.

6.4. Etikdiskussion

Vid utformandet av detta examensarbete har en god forskningsetik enligt CODEX (2023) tagits i beaktande. CODEX (2023) tillämpades i examensarbetet för att arbeta fram ett så trovärdigt arbete som möjligt och med en försäkran om att arbetet är studenternas egna. Genom arbetets gång har oredlighet tagits i beaktande, vilket enligt Kjellström (2017) handlar om att vara noggrann vid referering till källor samt att inte medvetet kopiera ett tidigare arbete eller en tidigare studie. Vidare har även APA-lathunden (2023) från Göteborgs universitet använts genom hela examensarbetet för att få stöd i

referenshanteringen. Detta har varit viktigt då flera olika källor har använts och därav har det varit viktigt att urskilja vad som varit taget från källor och vad som varit studenternas egna ord och värderingar. Genom att examensarbetet tagit stöd av Friberg (2022) har även en kvalitetsgranskning gjorts av artiklarna. Den utfördes för att garantera att de utvalda artiklarna höll en hög kvalitet. För att undvika missförstånd när det kom till artiklarna och resultatdelarna så har dessa bearbetats flera gånger av studenterna tillsammans. På grund av att de vårdvetenskapliga artiklarna var skrivna på engelska och båda studenternas modersmål är svenska användes digitala verktyg för att få stöd i översättningen, detta för att minska risken för missförstånd ytterligare. Något annat som varit viktigt genom arbetets gång har varit medvetenheten kring den förförståelsen som funnits hos båda studenterna. Detta då tidigare erfarenheter av palliativ vård föreligger som undersköterskor, därav har det varit viktigt att vara kritiska och lägga egna åsikter åt sidan. Priebe och Landström (2017) belyser vikten av att vara medveten om sin egen förförståelse. Medvetenheten kring förförståelsen blir viktig för att stärka pålitligheten i arbetet. För att inte egna tolkningar av artiklarnas resultat skulle uppstå har diskussion skett studenterna emellan flertalet gånger och noga granskning har gjorts. En annan viktig del med detta examensarbete har varit att utomstående personer kontinuerligt har fått läsa och opponera på arbetet. Detta har i sin tur lett till att reflektioner uppkommit så att arbetet har arbetats fram på ett så sanningsenligt sätt som möjligt.

7. SLUTSATS

Syftet med examensarbetet var att beskriva sjuksköterskors erfarenheter av att vårda patienter som vårdas palliativt. Syftet besvarades utifrån fyra teman som visade på att sjuksköterskor erfor brister inom den palliativa vården. Det fanns en bristande kunskap om palliativ vård hos sjuksköterskor som i sin tur orsakade att kvalitén på vården påverkades. Sjuksköterskor erfor även att det inte fanns tillräckligt med tid för patienter och att det saknades resurser. Dock påpekade sjuksköterskor att en god kommunikation med patienter och anhöriga var viktigt. Ibland var det även viktigt att kommunicera med sina kollegor för att kunna hantera de känslor som uppkom av palliativ vård. Andra hanterade sina känslor genom självreflektion, utföra vardagliga aktiviteter eller sätta sig in i en professionell roll. Det var flera känslor som uppkom bland annat lidande, sorg och hjälplöshet. Trots detta hade många sjuksköterskor en positiv inställning till att vårda palliativt. För att sammanfatta visade detta examensarbete på att mer utbildning kring palliativ vård krävs, men även att mer resurser behövs inom den palliativa vården. Detta behövs för att sjuksköterskor ska kunna känna sig trygga i sin yrkesroll, men även för att vården ska kunna ges med god kvalitet. Ges mer utbildning, mer resurser och mer tid till sjuksköterskor ökar förutsättningarna för att en god palliativ vård av högre kvalitet kan ges till patienter och anhöriga.

8. FÖRSLAG PÅ VIDARE FORSKNING

Resultatet visade på att sjuksköterskor erfor brister inom den palliativa vården. Om de brister som sjuksköterskor erfor kartläggs mer noggrant kan det i sin tur leda till en utveckling inom den palliativa vården. Därav skulle det vara gynnsamt med mer forskning kring den palliativa vården så att aktuella kunskapsluckor skulle kunna identifieras. Ett förslag på vidare forskning är att låta sjuksköterskor kontinuerligt reflektera över sin kunskap och sina erfarenheter kring palliativ vård, vilket skulle kunna ske genom gruppdiskussioner eller via anteckningar. Dessa kan sedan analyseras för att identifiera vart de största bristerna och kunskapsluckorna finns. Med mer forskning kring den palliativa vården ges möjligheten att utveckla och höja kvalitén på den vård som ges till patienter och anhöriga.

REFERENSLISTA

* = Artiklar som ingår i resultatet

- Alvariza, A., Lindqvist, O., Öhlen, J. & Rasmussen, H. B. (2019). I A-K. Edberg & H. Wijk (Red.), *Omvårdnadens grunder hälsa och ohälsa* (3 uppl., s. 709–745). Studentlitteratur.
- * Andersson, E., Salickiene, Z., & Rosengren, K. (2016). To be involved – A qualitative study of nurses' experiences of caring for dying patients. *Nurse education today*, 38(2016), 144-149. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2015.11.026>
- Andersson, M., Ekwall, K. A., Hallberg, R. I., & A-K, Edberg. (2009). The experience of being next of kin to an older person in the last phase of life. *Palliative and Supportive Care*, 8(1), 17-26. <https://doi.org/10.1017/S1478951509990666>
- APA STYLE. (2023). *Style and Grammar Guidelines*. Hämtad 2023-10-16 från <https://apastyle.apa.org/style-grammar-guidelines>
- Billhult, A. (2017a). Enkäter. I M. Henricsson (Red.), *Vetenskaplig teori och metod – från idé till examination inom omvårdnad* (2 uppl., s. 121–132). Studentlitteratur.
- Billhult, A. (2017b). Bortfallsanalys och beskrivande statistik. I M. Henricsson (Red.), *Vetenskaplig teori och metod – från idé till examination inom omvårdnad* (2 uppl., s. 265–273). Studentlitteratur.
- Black, A., McGlinchey, T., Gambles, M., Ellershaw, J., & Mayland, R. C. (2018). The 'lived experience' of palliative care patients in one acute hospital setting – a qualitative study. *BMC Palliative Care*, 17(91), 1-10. <https://doi.org/10.1186/s12904-018-0345-x>
- Carduff, E., Kendall, M., & Murray, S.A. (2016). Living and dying with metastatic bowel cancer: Serial in-depth interviews with patients. *European Journal of Cancer Care*, 27(1), 1-8. <https://doi.org/10.1111/ecc.12653>
- Danielsson, E. (2017a). Kvalitativ forskningsintervju. I M. Henricsson (Red.), *Vetenskaplig teori och metod – från idé till examination inom omvårdnad* (2 uppl., s. 143–154). Studentlitteratur.
- Danielsson, E. (2017b). Kvalitativ innehållsanalys. I M. Henricsson (Red.), *Vetenskaplig teori och metod – från idé till examination inom omvårdnad* (2 uppl., s. 285–299). Studentlitteratur.
- de Voogd, X., Oosterveld-Vlug, MG., Torensma, M., Onwuteaka-Philipsen, BD., Willems, DL., & Suurmond, JL. (2020). A dignified last phase of life for patients with a migration background: A qualitative study. *Palliative Medicine*, 34(10), 1385–1392. <https://doi.org/10.1177/0269216320948708>
- Eriksson, K. (2018). *Vårdvetenskap: vetenskapen om vårdandet - det tidlösa i tiden*. (3 uppl.). Studentlitteratur.

- * Etafa, W., Wakuma, B., Fetensa, G., Tsegaye, R., Abdisa, E., Oluma, A., Tolossa, T., Mulisa, D., & Takele, T. (2020). Nurses' knowledge about palliative care and attitude towards end-of-life care in public hospitals in Wollega zones: A multicenter cross-sectional study. *PLOS ONE*, 15(10), 1-14. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0238357>
- Farah, M., Heuston, M., Dye, A., King, M., & Shingler-Nace, A. (2018). One patient experience inspires nursing staff caring for dying patients. *Wolters kluwer health*, 48(3), 17-19. <https://doi.org/10.1097/01.nurse.0000530418.07063.87>
- Friberg, F. (2022). Att göra en litteraturoversikt av kvantitativ och kvalitativ forskning. I F. Friberg (Red.), *Dags för uppsats. Vägledning för litteraturbaserade examensarbeten*. (4 uppl., s. 185-199). Studentlitteratur.
- Friberg, F., & Öhlén, J. (2017). Fenomenologi och hermeneutik. I M. Henricsson (Red.), *Vetenskaplig teori och metod - från idé till examination inom omvårdnad* (2 uppl., s. 301-323). Studentlitteratur.
- Gott, M., Robinson, J., Moeke-Maxwell, T., Black, S., Williams, L., Wharemate, R., & Wiles, J. (2019). 'It was peaceful, it was beautiful': A qualitative study of family understandings of good end-of-life care in hospital for people dying in advanced age. *Palliative Medicine*, 33(7), 793-801. <https://doi-org.ep.bib.mdh.se/10.1177/0269216319843026>
- Göteborgs Universitet. (2023, 25 augusti). *APA-lathunden. Baserad på APA 7*. Hämtad 2023-09-18 från <https://gupea.ub.gu.se/bitstream/handle/2077/40505/APA7%20uppdatering%20HT23.pdf?sequence=39&isAllowed=y>
- Henricsson, M. (2017). Diskussion. I M. Henricsson (Red.), *Vetenskaplig teori och metod - från idé till examination inom omvårdnad* (2 uppl., s. 411-419). Studentlitteratur.
- Jakobsson, E. & Öhlén, J. (2019). Livets slutskede. I F. Friberg & J. Öhlén (Red.), *Omvårdnadens grunder perspektiv och förhållningssätt*. (3 uppl., s. 227-256). Studentlitteratur.
- Johnston, B. M., Milligan, S., Foster, C., & Kearney, N., (2012). Self-care and end of life care--patients' and carers' experience a qualitative study utilising serial triangulated interviews. *Supportive care in cancer*, 20(8), 1619-1627. <http://dx.doi.org.ep.bib.mdh.se/10.1007/s00520-011-1252-3>
- * Karlsson, M., Kasén, A., & Wärnå-Furu, C. (2017). Reflection on one's own death: The existential questions that nurses face during end-of-life care. *Palliative and Supportive care*, 15(2), 158-167. <https://doi.org/10.1017/S1478951516000468>
- Kjellström, S. (2017). Forskningsetik. I M. Henricson (Red.), *Vetenskaplig teori och metod - från idé till examination inom omvårdnad* (2 uppl., s. 57-80). Studentlitteratur.
- * Kmetec, S., Stiglic, G., Lorber, M., Mikkonen, I., McCormack, B., Pajnkihar, M., & Fekonja, Z. (2019). Nurses' Perceptions of early person-centred palliative care: a cross-

- sectional study descriptive study. *Scandinavian journal of caring sciences*, 34(1), 157-166. <https://doi.org/10.1111/scs.12717>
- * Liu, Y-C., & Chiang, H-H. (2017). From vulnerability to passion in the end-of-life care: The lived experience of nurses. *European Journal of Oncology Nursing*, 31(2017), 30-36. <https://doi.org/10.1016/j.ejon.2017.09.002>
- * Odachi, R., Tamaki, T., Ito, M., Okita, T., Kitamura, Y., & Sobue, T. (2017). Nurses' Experiences of End-of-life Care in Long-term Care Hospitals in Japan: Balancing Improving the Quality of Life and Sustaining the Lives of Patients Dying at Hospitals. *Asian Nursing research*, 11(3), 207-215. <https://doi.org/10.1016/j.anr.2017.08.004>
- * Parola, V., Coelho, A., Sandgren, A., Fernandes, O., & Apóstolo, J. (2018). Caring in Palliative Care. A Phenomenological Study of Nurses' Lived Experiences. *Journal of Hospice & Palliative Nursing*, 20(2), 180–186. <https://doi.org/10.1097/NJH.0000000000000428>
- Person, C., & Sundin, K. (2017). Fenomenologisk hermeneutisk tolkningsmetod – ett dialektiskt förhållningssätt. I M. Henricsson (Red.), *Vetenskaplig teori och metod - från idé till examination inom omvårdnad* (2 uppl., s. 325–338). Studentlitteratur.
- Polit, F. D., & Beck, T. C. (2021). *Nursing Research – Generating and Assessing Evidence for Nursing Practice* (11 uppl.). Wolters Kluwer.
- Priebe, G. & Landström, C. (2017). Den vetenskapliga kunskapens möjligheter och begränsningar - grundläggande vetenskapsteori. I M. Henricsson (red.), *Vetenskaplig teori och metod: från idé och examination inom omvårdnad* (2 uppl., s.25–40). Studentlitteratur.
- Reitinger, E., Schuchter, P., Heimerl, K., & Wegleitner, K. (2018). Palliative care culture in nursing homes: the relatives' perspective. *Journal of Research in Nursing*, 23(2-3), 239-251. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7932354/pdf/10.1177_1744987117753275.pdf
- Rodríguez-Prat, A., Monforte-Royo, C., Porta-Sales, J., Escribano, X., & Balaguer, A. (2016). Patient Perspectives of Dignity, Autonomy and Control at the End of Life: Systematic Review and Meta-Ethnography. *PLOS ONE*, 11(3), 1-18 <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0151435>
- Sandgren, A., Axelsson, L., Bylund-Grenklo, T., & Benzein, E. (2020). Family members' expressions of dignity in palliative care: a qualitative study. *Scandinavian journal of caring science*, 35(3), 937-944. <https://doi.org/10.1111/scs.12913>
- SFS 2014:821. *Patientlag*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/patientlag-2014821_sfs-2014-821/

- * Skorpen Tarberg, A., Landstad, J. B., Hole, T., Thronæs, M., & Kvangarsnes M. (2020). Nurses' experiences of compassionate care in the palliative pathway. *Journal of Clinical Nursing*, 29(23-24), 4818-4826. <https://doi.org/10.1111/jocn.15528>
- Socialstyrelsen. (u.å.). *Anhörig*. Hämtad 2023-10-02 från <https://termbank.socialstyrelsen.se/?TermId=263&SrcLang=sv>
- Socialstyrelsen. (2013) *Nationellt kunskapsstöd för god palliativ vård i livets slutskede*. Hämtad 2023-09-21 från <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/kunskapsstod/2013-6-4.pdf>
- Socialstyrelsen. (u.å.). *Närstående*. Hämtad 2022-11-08 från <https://termbank.socialstyrelsen.se/?TermId=262&SrcLang=sv>
- Socialstyrelsen. (2016). *Palliativ vård i livets slutskede. Indikatorer och underlag för bedömningar*. Hämtad 2022-11-14 från <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/nationella-riktlinjer/2016-12-12.pdf>
- Socialstyrelsen. (2018). *Palliativ vård - förtydligande och konkretisering av begrepp*. Hämtad 2022-11-21 från <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2018-8-6.pdf>
- * Stuart, P. (2022). How do hospital nurses experience end-of-life care provision? A creative phenomenological approach. *British Journal of Nursing*, 30(19), 997-1002. <https://doi.org/10.12968/bjon.2022.31.19.997>
- Svenska Akademiens ordböcker (2015). Erfarenhet. I *Svenska Akademiens ordlista*. Hämtad 15 september 2023 från <https://svenska.se/saol/?id=0599972&pz=5>
- Svensk sjuksköterskeförening. (2017). *Kompetensbeskrivning för legitimerad sjuksköterska*. Hämtad 2023-09-21 från <https://swenurse.se/download/18.5b9522411887c8d873d5c38a/1686557116681/Kompetensbeskrivning%20legitimerad%20sjuksko%CC%88terska.pdf>
- Uppsala universitet. (2023, 14 juli). *Forskarens etik*. Hämtad 2023-09-12 <https://www.codex.uu.se/forskarens-etik/>
- * Uzelli Yilmaz, D., Yilmaz, D., Duzgun G., & Akin E. (2023). A Phenomenological Analysis of Experiences and Practices of Nurses Providing Palliative and End of Life Care. *Journal of Death and Dying*, 87(3), 999-1016. <https://doi.org/10.1177/00302228211037506>
- WHO. (2020). Palliative care. Hämtad 2023-11-05 från <https://www.who.int/news%20room/fact-sheets/detail/palliative-care>
- Wibeck, V. (2017). Fokusgrupper. I M. Henricsson (Red.), *Vetenskaplig teori och metod – från idé till examination inom omvårdnad* (2 uppl., s. 169–188). Studentlitteratur.

Östlundh, L. (2022). Informationssökning. I F. Friberg (Red.), *Dags för uppsats - vägledning för litteraturbaserade examensarbeten*. (4 uppl., sid 79–109). Studentlitteratur.

BILAGA A; SÖKMATRIS

^= Kvantitativa artiklar

Databas Datum	Sökord	Begränsningar	Antal träffar	Antal läst abstract	Antal lästa hela artiklar	Antal valda artiklar	Titel
CINAHL Plus 2023-08-30	"End of life care" AND "nurses experience or care experience" AND "nurse attitudes"	Publication year: 2014-2023 English language Peer reviewed	28	9	4	3	1. How do hospital nurses experience end-of-life care provision? A creative phenomenological approach 2. Nurses' experiences of compassionate care in the palliative pathway 3. From vulnerability to passion in the end-of-life care: The lived experience of nurses

CINAHL Plus 2023-08-30	“Nursing caring” AND “palliative care” AND “experience”	Publication year: 2014-2023 English language Peer reviewed	123	7	3	1	4. Caring in Palliative Care: A Phenomenological Study of Nurses’ Lived Experience
CINAHL Plus 2023-08-30	Qualitative study AND nurses experience of caring AND dying patient	Publication year: 2015-2023 English language Peer reviewed	83	13	7	2	5. To be involved – A qualitative study of nurses’ experiences of caring for dying patients 6. A phenomenological analysis of experiences and practices of nurses providing palliative and end of life care
CINAHL Plus 2023-09-01	Nurses’ perceptions AND person centred care AND palliative care or end of life care	Publication year: 2014-2023 English language Peer reviewed	18	9	3	1	^7. Nurses’ perceptions of early person- centred palliative care: a cross-

							sectional descriptive study
CINAHL Plus 2023-09-01	“Nurses care” AND “end of life care” AND “nurse-patient relations”	Publication year: 2014-2023 English language Peer reviewed	3	2	1	1	8. Reflecting on one’s own death: The existential questions that nurses face during end-of-life care
PubMed 2023-08-30	End of life care AND nurses experience AND dying patient AND life support care	5 år Full text English language	44	8	4	2	^9. Nurses’ knowledge about palliative care and attitude towards end-of-life care in public hospital in Wollega zones: A multicenter cross- sectional study 10. Nurses’ Experiences of End-of-life Care in Long-term Care Hospitals in Japan: Balancing Improving the Quality of Life and

							Sustaining the Lives of Patients Dying at Hospitals

BILAGA B; KVALITETSGRANSKNINGSTABELL

Kvalitativa artiklar

Artikelnummer	1	2	3	4	5	6	8	10
Är problemformuleringen tydlig?	Nej	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Är syftet tydligt beskrivet	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Är metoden tydligt beskriven?	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Är deltagarna tydligt beskrivna?	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej	Ja	Ja
Ger resultatet svar på syftet?	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Är resultatet tydligt presenterat?	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Diskuteras metoden tydligt?	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej	Ja	Ja
Finns det en diskussion kring resultatet?	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Presenteras det ett etiskt resonemang?	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Kvalitetspoäng	7/9	8/9	9/9	9/9	9/9	7/9	9/9	9/9

Kvantitativa artiklar

Artikelnummer	7	9
Är problemformuleringen tydlig?	Ja	Ja
Är syftet tydligt beskrivet	Ja	Ja
Är metoden tydligt beskriven?	Ja	Ja
Är deltagarna tydligt beskrivna?	Nej	Ja
Ger resultatet svar på syftet?	Ja	Ja
Är resultatet tydligt presenterat?	Ja	Ja
Diskuteras metoden tydligt?	Nej	Nej
Finns det en diskussion kring resultatet?	Ja	Ja
Presenteras det ett etiskt resonemang?	Ja	Ja
Kvalitetspoäng	7/9	8/9

BILAGA C; ARTIKELMATRIS

Nr.	Titel Författare Tidskrift Årtal	Syfte	Datainsamling Ansats Urval Analysmetod	Resultat
5	To be involved – A qualitative study of nurses' experiences of caring for dying patients Erika Andersson, Zivile Salickiene & Kristina Rosengren Nurse Education Today 2016	“The aim of this study was to describe nurses' experiences (>two years) of caring for dying patients in surgical wards.”	Individuella intervjuer Kvalitativ ansats 6 sjuksköterskor från 2 olika avdelningar Innehållsanalys med ett induktivt förhållningssätt	Utifrån sjuksköterskornas erfarenhet av palliativ vård framkom det tre viktiga teman. Dessa var att finnas som ett stöd till varandra, patienten och anhöriga, frustration över brist på tid för patienter som vårdades palliativt, och till sist att sjuksköterskorna behövde vara goda lyssnare.
9	Nurses' knowledge about palliative care and attitude towards end-of-life care in public hospitals in Wollega Zones: A multicenter cross-sectional study Werku Etafa, Bizuneh Wakuma, Getahun Fetensa, Reta Tsegaye, Eba Abdisa,	“This study aimed to assess nurses' knowledge about palliative care and attitude toward end-of-life care in public hospitals in Wollega zones, Ethiopia.”	Tvärsnittsstudie Kvantitativ ansats 372 sjuksköterskor från 9 slumpmässiga valda sjukhus svarade på ett frågeformulär	Det framkom att sjuksköterskorna hade bristande kunskap och erfarenheter gällande palliativ vård, men försökte upprätthålla en positiv syn gällande att vårda palliativt. Studiens resultat tyder på att

	Adugna Oluma, Tadesse Tolossa, Diriba Mulisa & Tagay Takele PLOS ONE 2020		Deskriptiv statistisk analys	mer utbildning kring palliativ vård krävs.
8	Reflecting on one's own death: The existential questions that nurses face during end-of-life care Margareta Karlsson, Anne Kasén & Carola Wärnå-Furu Palliative and Supportive Care 2017	"The aim of our study was to describe and gain a deeper understanding of nurses' existential questions when caring for dying patients."	Fokusgruppsintervju Kvalitativ ansats 14 sjuksköterskor Hermeneutisk analys	Sjuksköterskornas erfarenheter av den palliativa vården visade på att det fanns otillräcklig med tid för patienterna och att det var viktigt för sjuksköterskorna att skapa en trygghet för patienterna. En annan erfarenhet som lyftes fram var vikten av att se lidandet hos patienten, som även kunde skapa ett eget lidande hos sjuksköterskorna. Sjuksköterskorna beskrev arbetet med den palliativa vården som ett stort ansvar.
7	Nurses' perceptions of early person-centred palliative care: a cross-sectional descriptive study	"The aim of this study was to investigate the perception, knowledge and attitudes of palliative care by nurses who use palliative care approaches	Tvärsnittsstudie med två quiz om palliativ vård. Ett quiz som mätte kunskap om palliativ vård och ett	Sjuksköterskornas erfarenhet från båda länder visade på bristande kunskap inom den palliativa vården och att det fanns en viss osäker attityd till

	Sergej Kmetec, Gregor Stiglic, Mateja Lorber, Irma Mikkonen, Brendan McCormack, Majda Pajnikihar & Zvonka Fekonja Scandinavian Journal of Caring Sciences 2020	in practice, as well as the difference in perception, knowledge and attitudes of palliative care between nurses in Slovenia and Finland.”	som mätte inställningen till palliativ vård Kvantitativ ansats 440 sjuksköterskor från Finland och Slovenien Deskriptiv statistisk analys	att vårda palliativt. Dock fanns det en önskan hos majoriteten av sjuksköterskorna att få lära sig mer om palliativ vård.
3	From vulnerability to passion in the end-of-life care: The lived experience of nurses. Ying-Chun Liu & Hsien-Hsien Chiang European journal of oncology nursing 2017	“This study elucidates how EOL nurses interpret their care experience and how they transform their experience and mindset”	Fokusgruppsintervjuer Kvalitativ ansats 13 sjuksköterskor som arbetade på ett militärsjukhus Tolkningsfenomenologisk analys	Utifrån sjuksköterskornas erfarenheter av palliativ vård skapades tre olika teman. Första temat lyfte att sjuksköterskan led med patienten. Erfarenheterna hos sjuksköterskorna när det kommer till lidande visade på att sjuksköterskorna kan uppleva ett eget lidande vid vård av en lidande patient. Det andra och tredje temat handlade om att sjuksköterskan behövde vara genuin mot patienterna och kunna reflektera över sig själv och sitt liv.

10	Nurses' Experiences of End-of-life Care in Long-term Care Hospitals in Japan: Balancing Improving the Quality of Life and Sustaining the Lives of Patients Dying at Hospitals Ryo Odachi, Tomoko Tamaki, Mikiko Ito, Taketoshi Okita, Yuri Kitamura & Tomotaka Sobue Asian Nursing Research 2017	"The purpose of this study was to clarify the nursing practices used for such older patients at the end-of-life stage in longtermcare wards via the modified grounded theory approach (M-GTA)."	Semistrukturerade intervjuer, som transkriberats Kvalitativ ansats 19 sjuksköterskor från olika avdelningar på 3 sjukhus Analysering av de transkriberade intervjuerna genom M-GTA	Det framkom att sjuksköterskorna har erfarenhet av att familjen har en betydelsefull roll vid palliativ vård. Vid familjers beslut om vården för deras närstående var det viktigt att sjuksköterskorna fanns där och informerade familjen. För sjuksköterskorna var det även viktigt att se patienten och dennes önskemål och vårdbehov.
4	Caring in palliative care a Phenomenological Study of Nurses' Lived Experiences Vitor Parola, Adriana Coelho, Anna Sandgren, Olga Fernandes & João Apóstolo Journal of hospice & palliative nursing 2018	"This study aimed to describe the lived experiences of nurses caring in a palliative care unit."	Icke-strukturerade intervjuer Kvalitativ ansats 9 sjuksköterskor som arbetar med palliativ vård Fenomenologisk analys	De levda erfarenheterna hos dessa sjuksköterskor var vikten av relationer till patienten och dennes anhöriga. En annan viktig aspekt som sjuksköterskorna har erfarenhet av inom den palliativa vården handlar om att som sjuksköterska själv kunna reflektera över sitt eget liv, sin egen död och skapa en insikt i att kunna förändras. Samtidigt erfar de rollen som sjuksköterska som

				givande och där teamet spelar en viktig roll.
2	Nurses' experiences of compassionate care in the palliative pathway Anett Skorpen Tarberg, Bodil J. Landstad, Torstein Hole, Morten Thronæs & Marit Kvangarsnes Journal of Clinical Nursing 2020	"The aim was to explore how nurses experience compassionate care for patients with cancer and family caregivers in different phases of the palliative pathway."	Fokusgruppsintervjuer Kvalitativ ansats Fokusgrupper med 3 till 7 sjuksköterskor i varje grupp Hermeneutisk analys	Sjuksköterskornas erfarenhet visade på tre olika teman i den palliativa vården. Det första temat handlade om att det var viktigt att sjuksköterskan behövde tidigt bygga en kontakt med familjen för att kunna ge information och personcentrerad vård. Det andra temat lyfte att sjuksköterskan behövde ses som trygghet för patienten och anhöriga för att dem skulle kunna ge plats för döden. Då var det viktigt för sjuksköterskan att skapa en tillit, visa empati, samarbeta och symtomlindra. Det sista temat handlade om att acceptera döden, vilket var det svåraste enligt sjuksköterskorna eftersom många dilemman skapades vid vårdandet av patienten.

1	How do hospital nurses experience end-of-life care provision? A creative phenomenological approach Peter Stuart British Journal of Nursing 2022	“The aim of this study was to understand hospital nurses’ experiences of end-of-life care.”	Individuella intervjuer Kvalitativ ansats 10 sjuksköterskor från sjukhus Tolkningsfenomenologi	Utifrån sjuksköterskornas erfarenheter var det viktigt att patienten kände ett engagemang från sjuksköterskan. Dock erfor sjuksköterskorna att det var viktigt att gå in i en professionell roll för att skydda sig själva i situationen.
6	A Phenomenological Analysis of Experiences and Practices of Nurses Providing Palliative and End of Life Care Derya Uzelli Yilmaz, Dilek Yilmaz, Gonul Duzgun & Esra Akin Journal of death and dying 2023	“The aim of this study was to describe the experiences and practices of nurses providing palliative and end of life care.”	Semistrukturerade intervjuer Kvalitativ ansats 11 sjuksköterskor med mer än ett års erfarenhet av arbete på palliativ avdelning i Turkiet. Fenomenologisk forskningsdesign	Sjuksköterskorna erfor att personcentrerad vård var en viktig del i det palliativa vårdandet. Dock kunde uppstå svårigheter när ett önskemål från patient eller anhörig krockade med ett vårdbehov. Generellt framkom det att av sjuksköterskornas erfarenhet att palliativ vård är komplext.

Box 883, 721 23 Västerås **Tfn:** 021-10 13 00
Box 325, 631 05 Eskilstuna **Tfn:** 016-15 36 00
E-post: info@mdh.se **Webb:** www.mdu.se